

Posamezne številke: Na-
vadne Din — 50, ob ne-
deljah Din 1.—

TABOR* izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri
da umem naslednjega dne ter stane
mesечно po pošti D 10.—, za ino-
smetno D 18.—, dostavljen na dom
D 11.—, na izkaznice D 10.—
Inserati po dogovoru.

Naroča se pri upravi "TABORA",
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

LABOR

Posamezne številke: Na-
vadne Din — 50, ob ne-
deljah Din 1.—

UREDNIŠTVO se nahaja v Mar-
iboru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon intern. št. 278.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, pritličje, desno. Tele-
fon št. 26. ŠHS poštnoštevilni ra-
čun št. 11.787.

Na naročila brez denarja se ne
vrata. — Rokopisi se ne vračajo.

Leto: III.

Maribor, nedelja 24. septembra 1922.

Številka: 216.

Državljanska vojna v Končna ureditev obmejnih razmer med Ju- goslavijo in Avstrijo.

V trenutku, ko so oči vsega sveta uprte na vzhod, na Malo Azijo, Carigrad in na carigradske morske ožine, ko se pripravljajo Kemalove čete za napad na Carigrad, katerega branijo Angleži ter na prehod na Balkanski polotok, so tudi v Bolgariji, ki je neposredna sosedica teh dogodkov, zaplapolale strankarske strasti do viška ter groze, da pridejo v odkrit in resen konflikt, v državljansko vojno. Ne smemo sicer brezpogojno verjeti vsem vestem, ki jih posebno beograjsko časopisje pošilja med svet, kor je v njih mnogo tendencioznega, kljub temu pa še vedno lahko govorimo o težkem konfliktu, v katerem se nahaja naša sosedica Bolgarija. Po nesrečni bratovorni vojni s Srbijo, v katero je Bolgarija l. 1915. zavedel njihov tedanji kralj Kobilan Ferdinand Dolgonosi, se je krmila poraženo in do onemogočeni izorpane Bolgarije polastila zemljoradniška ali Stambulijskijeva stranka. Stambulijskijeva stranka je po svojih težnjah in po metodah boja in vladanja med vsemi gotovo najbližja boljševikom. Stranka je strogo razredna, zasleduje pri vsem svojem delovanju samo interese poljedelcev ter se posluša v boju z ostalimi nasprotnimi strankami skrajnega terorja. Skratka, stranka Stambulijskega, ki vlada sedaj v Bolgariji, je stranka kmečkoga terorja.

Da izživljata teror in diktatura kmetov, ki so čisto zelo reakcionarni in kulturno nizko stoječi, odločen odpor pri ostalih stanovih, osobito pri inteligenci, je pač razumljivo. Da bi se uspešneje borili proti zemljoradniškemu terorju, so se pristaši vseh ostalih bolgarskih strank združili v naroden, protizemljoradniški opozicijski blok, ki skuša vreči sedanjo teroristično in diktatorsko vlado. Ta boj bolgarskega opozicijskega bloka se vrši večinoma po časopisju in potom shodov, toda ker izvaja vlada nad blokskim časopisjem najstrožjo cenzuro, a njihove shode prepoveduje in razganja, je boj silno težaven. Zemljoradniška stranka se proti nasprotnikom poslužuje skoro docela istih sredstev kakor boljševiki v Rusiji, zato je pri boljševikih tudi priljubljena in jo tudi bolgarski komunisti krepko podpirajo. Z gotove strani se celo zatrjuje, da stoji Stambulijskijeva vlada v zvezi z ruskiimi sovjeti ter s Kemalisti, toda tega se ji doslej še ni dalo dokazati, izključeno pa ni, da je na teh zatrjevanjih tudi nekaj resnice.

Ker postaja teror Stambulijskijeve vlade vedno neznosnejši, so se blokaši odločili, da v ožigled labilnim razmeram, ki vladajo na vzhodu, poizkusijo z energično akcijo, ki naj bi enkrat za vselej vrgla sedanjo diktaturo. V ta namen so se baje zatekli celo k Wranglu, naj bi jim pomagal izvesti državno prevrat. Obenem pa so pričeli tudi sami z močnim agitacijskim delom za svojo stvar. V ta namen so za prošlo nedeljo sklicali v Tirnovu kongres blokških strank. Iz vseh strani Bolgarije so tega dne hiteli nasprotniki sedanjega režima v Tirnovu, da se posvetujejo o nadaljni taktiki. Vlada kongresa oficijelno sicer ni prepovedala, pač pa je organizirala s svojimi pristaši zemljoradniški in komunisti — napad na kongres in na kongresiste. Že na zunanjih postajah so vladinovi navahili na vlak, v katerih so se vozili opozicijskeci na kongres, razdrli tračnice, ustavili vlake ter dejansko napadli nekatere osebe. Pretepli in ranili so več ugled-

Gradec, 23. septembra. (Izvirno.) Mešana komisija za izvedbo pogodbe z Jugoslavijo o malem obmejnem prometu je ta teden končala svoje delo na štajerski meji in jih nadaljuje sedaj na koroško-jugoslovenski meji. Prebivalstvo na obeh straneh se je povodom obhoda komisije živahno zanimalo za to vprašanje, ki je v gospodarskem pogledu ogromne važnosti. Pričakovati je, da se bodo končne obravnave komisije vršile prve dni meseca oktobra.

Gradec, 23. septembra. (Izvirno.) Jugoslovensko-avstrijska meja je sedaj končno veljavno določena in je avstrijsko-jugoslovenski odbor za reguli-

ranje meje odredil predajo oz. prevzem ozemelj, ki so po razmejitvi pripadla Jugoslaviji oz. Avstriji, v kolikor se to že ni zgodilo, torej v mejnih delih pri Radgoni, Tanki in Košenjaku-Peci. Obmejni prebivalci, ki imajo bivališče na ozirom, katero treba izročiti drugi državi, se lahko do nadalje 31. dec. 1922 z vsem svojim premoženjem in premoženjem — ne da bi trebalo plačati kake pristojbine — preselijo na ozemlje one države, pod katere upravo so bili pred predajo. V to syrho si morajo do 30. septembra t. l. preskrbeti izvozno potrdilo občine in okrajne oblasti one države, pod katero upravo so bili do časa predaje.

Kritičen položaj v Orijentu.

Kemal paši poverjena diktatura. — Bojevitost Kemalistov. — Angleška odločnost za obrambo morskih ožin. — Angleške čete odhaj. proti Carigradu.

Rim, 21. septembra. (Izvirno.) Tukajšnji tisk izraža mnenje, da bo balkanski konflikt valed skupnega postopanja Italije in Francije mogoče že v kratkem času odstraniti.

London, 21. septembra. (Izvirno.) Carigradski poročevalec "Associated Press" poroča: Narodna skupščina v Angori je s pretežno večino glasov razširila diktaturo Mustafa Kemal paše in ga pooblastila, naj nadaljuje vojno, dokler ne bodo izpolnjeni pogoji, ki jih določa nacionalistični pakt.

"Daily Express" pa poroča, da namerava angorska vlada poslati velisilam izjavo, v kateri bo zahtevala, naj se Grki umaknejo iz Tracije, katero bodo zasedle turške čete. Zahtevala bo odgovor tekom 48 ur.

London, 22. septembra. (Izvirno.) Lord Robert Cecil je poslal svetu Zveze narodov brzojavno prošnjo, da naj uporabi vsa sredstva, da doseže intervencijo Zveze narodov v vprašanju bližnjega vzhoda.

London, 22. septembra. (Izvirno.) Reuterjev urad izjavlja iz Carigrada, da v kemalističnih krogih vlada pesimistično naziranje o položaju. Izjavljajo, da ne bo mogoče zadržati zmago-

vitega pohoda turške armade, ako Kemalisti ne dobe od zaveznikov garancij, da bo vprašanje Tracije rešeno v korist Turčiji.

London, 23. septembra. (Izvirno.) Reuterjev urad izve: Angleška vlada samo pripravlja obrambo morskih ožin, ne želi pa se spustiti v sovražnosti. Vojna pa nastane, če Kemalisti napadejo nevtrale ozemlje. Ključ položaja je v Kemalovih rokah. Velika Britanija ne zasleduje osebnih politik. Njen najvišji interes je efektivna nevtralizacija morskih ožin in popolna garancija za paroplovbo za vse države.

London, 22. septembra. Drugi bataljon gardnih grenadirjev odhaja danes na bližnji vzhod. Drugi bataljon fizilirjev je pripravljen, da mu sledi. Morda odide še dva daljnja bataljona. Tudi rušilci so na potu v Sredozemsko morje. Danes so dobili povelje za odhod.

Pariz, 22. septembra. (Izvirno.) Današnji razgovor o vprašanjih bližnjega vzhoda se je nanašal samo na obliko povabila na mirovni konferenci in zlasti na ugotovitev, ali se naj dopuste teritorialne spremembe v Traciji.

Zlato je bilo spravljeno v 73 zabojih, ki so tehtali (bruto) 5,300.305 kg. Zlato so prepljali v Beograd s parobrodom.

KONKORDAT Z VATIKANOM.

Beograd, 22. sept. (Izv.) Ožja medministrska komisija nadaljuje z izdelovanjem načrta za konkordat z Vatikanom. Med važnimi zahtevami naše države je ona po uvedbi staroslovenskega bogoslovja v naši krajevini ter zahteva, da ima naša vlada vpliv pri imenovanju visokih cerkvenih dostojanstvenikov. Nekateri so zahtevnosti v uvedbo staroslov. jezika ne bo Ker je pa bilo vnaprej gotovo, da pač v to ne bo pripovoli, se je zahteva opustila. Saj so nekateri mnenja, da niti uvedbo staroslovenskega jezika ne hotel privoliti, ker bo smatral to za prvi korak k pravoslavju. V 8—14 dneh bo ožja komisija končala delo. Tekom okt. bo zavzela stališče vlada, nakar se izvoli delegacija, ki bo šla v Rim, da se pogaja z Vatikanom.

BORZA.

Curli, 23. septembra. (Izvirno.) Predborza. Pariz 40.70, Zagreb 1.82, London 23.66, Berlin 0.38%, Praga 16.85, Italija 22.50, Newyork 535%, Dunaj 0.06%, Budimpešta 0.21%, Varšava 0.07, Sofija 3.20.

—o—

nih voditeljev opozicije in bivših ministrov, sina bivšega ministrstva Madžarova pa so ubili. Pri tem delu so jim pomagali tudi — orožniki, Kongres sam so onemogočili, mesto blokaškega kongresa pa so aranžirali lastno zborovanje, na katerem so zahtevali izvedbo zakona o zaščiti države, nekake obznane proti meščanskim strankam ter aretacijo voditeljev blokašev in nekaterih bivših ministrov, kar jim je namestnik ministrskega predsednika Stambulijskega, minister Daskalov, ki se je vdeležil tega zborovanja, tudi obljubil in še istega dne je bilo aretiranih več uglednih blokašev in bivših ministrov, edino Danovu in Burovase je posrečilo pobegniti.

Ti nedeljski dogodki v Tirnovu so bili nekaka vojna napoved za državljansko vojno med zemljoradniškimi teroristi in blokaškimi opozicijskimi. Izgredi in spopadi, započeti v Tirnovu, so se razširili tudi na Sofijo in na ostale kraje Bolgarije. Borba se nadaljuje na vseh straneh, seveda z neenakimi sredstvi, ker so teroristi, ki imajo v svojih rokah tudi orožništvo in vojaštvo, dosti močnejši nego brezpravni opozicijskeci. Kako bo končala ta borba, je težko reči, eno pa je gotovo, naj zmaga to ali oni, miru ne bo, nasprotstva so prevelika in premočna, da bi se dala bodisi izenačiti, bodisi zatreti. Tudi če bodo teroristi ostali še nadalje gospodarji Bolgarije, miru ne bo. Opozicijskeci se ne bodo udali, pripravljali se bodo na nove upore, na nove boje. Boj, započel v nedeljo v Tirnovu, bo še dolgo pustošil in slabil že itak slabotno Bolgarijo; posebno nevaren pa je ta boj še sedaj, ko se pripravljajo Turki na nov pohod v Evropo. Kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima — pravi pregovor in mogoče je, da bodo tisti tretji — Turki.

Dr. O. Pirkmaier:

Pomen samouprave.

I.

V razvoju naših notranjih prilik stopamo v novo fazo. Kakor se potnik ustavi na pomembnih točkah svojega potovanja, da se ozre na pot nazaj in na cilj pred seboj, promatrajoč svoj položaj, je treba storiti to tudi na potu javnega življenja. Pravilna presoja položaja, iz katerega hočemo naprej proti cilju, je zlasti za bodoče korake velike važnosti.

Naše sedanji položaj je rezultanta komponent, ki so učinkovale v dosedanjem razvoju javnega življenja. Na delu so bile raznotere činjenice, da so končno ustvarile efekt, ki se praktično kaže v razpoloženju mase napram javnim vprašanjem. Zato bomo današnji položaj najbolje presodili, ako se seznanimo s trenutno politično mentaliteto naroda.

Poleg nerazpoloženja napram državi je pomembno, da se je masi sploh pristudilo javno delovanje ter se ga vsakdo izogiblje zapadajoč popolni apatičnosti za javna vprašanja. Mnogo je k temu pripomogel način političnega boja, v katerem se vporablja vsa, tudi najnižja sredstva proti nasprotniku. V tem pojavu leži brezdvomno večja opasnost za našo bodočnost, kakor smo jo vajeni pripisovati včasih manj pomembnim pojavom javnega življenja.

Narod je utrujen, apatičen in ni dovzeten za visoko filozofijo, temveč ga zanimajo najvslednejše stvari. Gospodarske in življenske prilike so težke in vsakdo misli najprej na želo-dec in šele potem na nedosegljive ideale. V tem položaju, ki je mnogokrat za

posameznika le po subjektivnem prepricanju in vsled neobjektivne sodbe neugoden, je želja po spremembi, po našem novem psihološki popolnoma utemeljena. Narod je sicer apatičen za to, kar je bilo in kar je sedaj, željen pa je nečesa novega, čisto drugačnega kakor se mu je dosedaj nudilo.

Sirja masa ne pojmuje dovolj bistva javnega življenja in pravega širjega smotra politike. Naš državljani živi v splošnem edino ali skoro izključno svojim zasebnim interesom in misli le redko na kake dolžnosti do skupnosti. Povojna psihoza je spravila egoizem ali skrb za lastno dobro tako na površje, da tudi javna vprašanja vzbujajo posameznikov interes le v toliko, kolikor zadevajo neposredno njegove osebne koristi.

Tak položaj v javnem življenju za skupnost ali sploh za kako širšo skupino ne more prinesiti nič koristnega in najsibodo načrti in osnovni zakoni za ureditev naših notranjih prilik še tako lepi in moderni. Mi moramo tudi v resnici postati zreli za take zakone in v tej smeri mora iti naše glavno prizadevanje. Vzgoja za trezno, solidno javno življenje bodi smoter bodočega delovanja, ker nam taka vzgoja sama po sebi prinese vse, kar želimo našemu narodu, obenem pa obvaruje državo tistega, pred čemer jo hočemo obraniti.

Sredstva za politično vzgojo naroda so različna in mnogotera. Vporabiti moramo predvsem ona, ki so praktična, privlačna in obljubujejo čim najnaglejše uspehe. Najboljša odgojiteljica je praktično življenje. Računajoč z egoističnim razpoloženjem moramo za prvo zainteresirati prebivalstvo za taka javna vprašanja, ki so mu najbližja in katerih korist more na prvi pogled spoznati. Skraja se ne bomo učili na državni politiki, temveč bomo odgajali na lokalni politiki naroda tako, da postane zrel za delo tudi v širjem javnem življenju.

Posebno ugoden trenutek se nudi ravno sedaj, ko se pripravlja samouprava v oblastih in srezih. Res je sicer da bi se ta vzgoja morala pravzaprav prijeti v občinski samoupravi, ki bi naj bila nekaka osnovna šola za javno življenje. Poživiti bi bilo treba zanimanje za upravo v občini ter graditi na tej podlagi dalje. Z delovanjem v občini naj bi se preskusil javen delavec in naj bi dokazal, da se je tu naučil zapostavljati koristi posameznika v prilog interesom občine kot prve javne državne skupine. Ljudje, ki so se povzpeli do te stopnje altruizma, bodo postali dovzetni tudi za razumevanje interesov širje skupnosti ter bodo sčasoma sposobni za delovanje v okraju, v oblasti in konečno zreli za večja državna vprašanja.

Pravo življenje bo prišlo v občino šele s preosnovo občinske uprave, vsled česar nam trenutno šola v občinskem javnem življenju še ne bo prišla toliko v prilog. Imamo pa zakonito na novo urejeno samoupravo oblasti in srezov in bo tu dana prilika storiti mnogo za poživitev javnega dela ter pritegnitev najširših plasti naroda k sodelovanju v javnem življenju.

Samoupravnih korporacij namen je služiti interesom lokalnih skupin ter pospeševati težnje, s katere se država z ozirom na nje obsežen delokrog ne more dovolj intenzivno brigati. Tu bo dana prilika zbuditi zanimanje za stvari, ki so narodu tako blizu, da mu njih ureditev ne more biti irelevantna. Tudi k skrajnem epizizmu nagnjen zakrknjenec se bo dal prepričati, da je poklican k sodelovanju, če gre za rešitev vprašanj, od katerih zavisi njegov lasten blagor. Tla so torej ravno z ozirom na razpoloženje za ožje domače težnje ugodna za delo, da se prebivalstvo zdrami iz spanja ter otrese apatičnosti, skraja vsaj za njemu najbližja javna vprašanja.

S tem še sicer ni dosežen smoter politične vzgoje, ker mora ta stremeti za višjim, državni skupnosti služečim ciljem; storjen pa je že važen korak in sigurno je, da po tej poti vzgojeni postanejo politično zreli ter dobri javni delavci.

Toliko o vzgojnem pomenu samouprave z ozirom na današnji notranji položaj.

Reparacijski problem in evropski mir.

Zeneva, 21. septembra. (DRU).

V tretji komisiji Zveze narodov, ki se peča s vprašanjem razorožitve, je govoril francoski senator de Jouvenel. Njegov govor je vzbudil splošno pozornost, že z ozirom na to, da je zopet enkrat prišlo do izraza francosko stališče napram problemu evropskega in svetovnega miru. Senator de Jouvenel je izjavjal med drugim:

Francija se zaveda, da mora v Evropi nastopiti mnogo več solidarnosti, kot je opazamo danes, in da ne bomo smeli vedno misliti na intervencijo Zedinjenih držav. Enkrat moramo začeti s tem, da pomoremo samemu sebi in v tem slučaju ne bo izostala tudi ameriška pomoč. Franciji je dobro znano, da je po vsej Evropi razširjena nezasišena revščina. Vidi države s propadlo valuto, ki ne morejo več nakupovati svojih potrebščin in katerih gospodarski položaj je vobče skrajno slab. Ljudstvo je prišlo tako daleč, da ima blago v raznih deželah razne cene, in tudi de-

nar posameznih držav ima drugačno vrednost kot denar drugih držav. Padli smo na nizko stopnjo kulture, ki smo jo pač že zdavnaj zapustili. Ta revščina je nastala vsled tega, ker je Evropa leta 1914 nastopila ero moratorijev, iz katere sedaj več ne najde izhoda. Tako misli Nemčija, da je, v njenem interesu, če nič ne plača in na drugi strani imajo tudi ostale države več dolgov kakor jih prenese njihova plačina zmožnost. Nihče ne more izpolniti prvega predpogoja mednarodne obnove, to je napraviti bilanco, da načelo moratorijev sploh opustimo, držimo pa se mednarodnih pogodb. K sreči nam ni treba revidirati mirovnihi pogodb, če hočemo rešiti problem evropske obnove. Treba je le revidirati račune, ali s preprostejšimi besedami: treba je imeti jasne račune. Kakor je že omenil lord Robert Cecil, moramo združiti problem reparacij s problemom medzavezniških dolgov, saj sta oba problema navezana drug na drugega in ne more biti rešen prvi, da ne bi bil rešen tudi drugi. Treba je uvažiti, da bodo v bodoče tudi vse države med seboj v kar najožjijih zvezah.

Treba je tedaj skleniti gospodarski mir, ako hočemo zajamčiti politični mir. Evropa mora pripoznati za svojo glavno nalogo odstranitev vseh ostankov prejšnje vojne, odstranitev ostankov invazije. Vse države si naj bodo na jasnem, da nobena ne najde pravice sama za se in da imajo voliti med dvojnim: ali bodo solidarne pri delu za evropsko obnovo, ali pa jih vse brez izjeme čaka propast.

Za senatorjem Jouvenelom je govoril Fisher (Velika Britanija). Izjavil je, da se strinja z resolucijo senatorja Jouvenela in tudi s stališčem, da je problem reparacij združen s problemom mednarodnih dolgov. Treba je, da evropski državniki zberejo vse svoje moči za rešitev obeh velikih vprašanj. Le tako bo moglo v Evropi zopet zavladati medsebojno zaupanje, le tako je mogoča sprava in mir. Noben Anglež ne taji francoskih pravic do reparacijske odškodnine in Nemčija jo je dolžna plačati. Pritrjuje pa Jouvenelu, da je v življenjskem interesu Evrope, če se stvar čimprej uredi na znos in sprejemljiv način. Popolnoma pravilno je tedaj, da se Zveza narodov posveti proučevanju in reševanju tega problema.

Fisher je nadalje obžaloval, da se v trenutku, ko se evropska civilizacija nahaja v najtežjem položaju, Zedinjene ameriške države ne udeležujejo skupnih posvetovanj. Potrebno pa je tudi sodelovanje druge velike države, če hočemo doseči zadovoljivo rešitev reparacijskega problema: namreč

Nemčije. Če zavezniški narodi žele hitro rešitev najvažnejšega vprašanja, je treba slišati tudi glas Nemčije. Končno je Fisher izjavil, da je načelno za spoštovanje mirovnihi pogodb, vendar pa misli, da bi bilo treba izpremeniti ono določbo mirovne pogodbe, ki izroča reparacijsko vprašanje na milost in nemilost reparacijski komisiji. Če bodo vlade hotele, da se bo svet Zveze narodov pečal z reševanjem tega težavnega vprašanja, bodo morale odpraviti navedeno določbo.

Na to se je oglasil švicarski zvezni svetnik Motta in izjavil v imenu Švicarske svoje zadoščenje nad dejstvom, da pravica Francije do reparacij ni bila sporna, marveč so se le pojavili različni nazori o načinu izterjevanja. Motta je ob veliki pozornosti prisavl, da si mora kljub vsej svoji ljubezni do Francije staviti važno in resno vprašanje: Ali francoska resolucija ne misli pod državami, ki jih navaja, tudi Zedinjenih držav in Nemčije? Obžaluje, da Nemčija ni vložila prošnje za sprejem v Zvezo narodov in je le želela, da to čim prej stori, če hoče sodelovati pri rešitvi reparacijskega vprašanja. Enakopravnost Nemčije in Rusije je imela veliko važnost za rešitev važnih vprašanj na tej konferenci. Z besedami: Zveza narodov naj združi v svojem okrilju vse narode, da se ohrani mir — je Motta zaključil svoj govor.

Nato je bila resolucija, ki jo je predložil francoski senator de Jouvenel, soglasno sprejeta.

Politične vesti.

* **Razkol v Radičevi stranki.** V Križevački županiji je imela Hrv. republikanska stranka največ pristašev. Radič je vedno s ponosom opozarjal na Križevčane. Izgleda, da bo ravno iz te županije prišel onaj val nezadovoljstva, ki bo pokopal Radiča z isto nujnostjo kot ga je bil prinesel na površje. Med poslanci, izvoljenimi v križevski županiji, je tudi hrvatski pesnik in publicist Karlo Häusler, ki je bil eden redkih intelektualcev, kateri so smeli vstopiti v Radičevo seljaško stranko. Häusler je opazoval vse faze Radičeve demagogije, navsezadnje pa se je vsega naveličal in se začel odkrito »buniti«. Nedavno je sklical brez Radičevega dovoljenja sestanek seljakov v Križevcih, na katerem so ostro kritizirali negativne uspehe Radičeve politike in njegovo osebno diktaturo v stranki. Zborovalci so se izrekli za aktivno politiko. V smislu tega sestanka, je Häusler nadaljeval svojo akcijo, včeraj pa objavlja v zagrebških listih, da izstopa iz Radičeve stranke. V izjavi povdarja, da je

Radivoj Rehar:

Po Bački.

(S kongresa jugoslovenskih novinarjev).

(Konec.)

Večeri se je še, ko kmo z veliko parurno zamudo zapuščali prijazne in gostoljubne petrovške Slovače ter nadaljevali pot proti Novemu Sadu, ki se je že belil na jugovzhodnem obzorju. Po kupejih je zavladal večina molč, čeloma vsled utrujenosti, deloma pa ker je vsak na tistem skušal zbrati vtise, ki jih je dobil na tem potovanju iz Subotice do Sombora in Novega Sada. Tudi jaz sem se naslonil v kot, zaprl oči in premišljeval. Dasi ravno so bili sprejemni povsod slovesni, dasi ravno se cazen običajnih fraz ni veliko govorilo, vendar sem bil marsikje opazil, da ni vse tako, kakor bi moralo biti. Naše državne oblasti v tem ozemlju niso povsem kos svoji težki nalogi. Bačka je narodno tako pisana pokrajina, kakor naložena druga na svetu, tu žive križema pomešani Srbi, Bunjevci, Šokci, Madžari, Švabi, Slovaki, Romuni in Bolgari, katoličani, pravoslavni, uniati, protestanti in židje, zato se te zemlje ne da upravljati tako kakor kako drugo, kjer živi le en sam narod, treba je velike previdnosti, da se mesto koristi ne napravi škode. Kolikor sem mel priliko spoznati na tem kratkem potovanju skozi Bačko, so skoro vsi ti ljudje, razen nekaterih Madžarov, lokalni državljani naše kraljevine, zvesti tralju in oblasti, zato je treba temu vimerano tudi postopati z njimi. Vsak

sovinizem je tu škodljiv. Ker predno bodo izravnana nasprotstva, ki vladajo tu, bo preteklo še dosti vode po Donavi in Tisi in poteklo bo dokaj let, predno bo ta zemlja vsaj kolikortoliko narodno izenačena. Izenačenje pa bomo dosegli le ako bomo postopali skrajno previdno, z ljubeznijo in popustljivostjo, ne pa s sovraštvom in nasilnostjo, zato je postopanje nacionalistične omladine v teh krajih zgrešeno in gotovo več škoduje nego pa koristi.

Zatopljenega v take in enake misli me je prebudil nenadoma klic »Novi Sad!« Pogledal sem skozi okno — in res, naš vlak je bil ravnokar zavozil na veliko, dobro razsvetljeno novosadsko postajo. Naglo sem se dvignil, vzel svoje stvari ter hitel za drugimi ven, na prosto, radoveden kako izgleda to staro zgodovinsko mesto, središče srbske kulture — srbske Atene.

Sprejem v Novem Sadu ni bil tak, kakor smo pričakovali, to pa radi tega, ker je imel naš vlak par ur zamude in so se ljudje, ki so nas čakali, razšli, ko je nastala noč. Čakal pa nas je na kolodvoru predsednik novosadske sekcije JNU, ki nas je po pozdravu odvedel na trg pred kolodvorom, kjer so čakali na nas avtomobili in vozovi, katere so nam bili Novosadčani brezplačno dali na razpolago. Posedli smo vanje ter se odpeljali v hotel »Sloboda«, kjer smo dobili nakazila za prenočišča. Ker svo s tovarišem Golobom dobila skupno sobo v istem hotelu, sva se šla takoj umiti in preobleči, nato pa po mestu, da na ta način vporabiva čas do banketa, ki je bil napovedan za

9. uro v »Slobodi«. Čeprav je bila noč, sva vendar takoj opazila, da ima Novi Sad vsaj v glavnem, srednjem delu, docela velikomestne ulice in trge s tramvajem in izborno električno razsvetljavo, pred katero se naša mariborska lahko skrije.

Novi Sad ima krog 40.000 prebivalcev, ki se dele na Srbe, Švabe in na Madžare, vendar pa imajo relativno večino Srbi. Mesto je kulturno visoko razvito ter je bilo dolga desetletja in je deloma tudi še sdaj — kulturno središče Srbov, ne le prečanov, ampak tudi Srbijancev. Vsled tega je bilo tudi dobilo ime »srbske Atene.« V Novem Sadu je bila ustanovljena prva srbska književna zadruga »Srpska Matica«, ki že petdeset let deluje med Srbi v istem smislu, kakor pri nas naša Slovenska Matica, ali pa pri Hrvatih Hrvatska Matica. Srbska Matica ima v Novem Sadu svojo lastno palačo, v kateri se nahaja krasna in bogata knjižnica. Istotako je Novi Sad tudi centrum srbske gledališke umetnosti, kateremu jemlje sloves Beograd komaj sedaj, po osvobojenju in unedinjenju. Gledališko poslopje, jako lepa zgradba, se nahaja za hotelom »Kraljica Marija«. Tudi časopisje je v Novem Sadu zelo razvito; svoje liste, tudi dnevnike, imajo poleg Srbov tudi Madžari in Nemci. Tu izhaja glavno nemško glasilo v Jugoslaviji »Deutsches Volksblatt«. Mesto je istotako kakor Subotica in Sombor, jako bogato, v njem prebivajo številni baški magnati. Tudi industrija je doakj razvita, za promet pa služi poleg železnice tudi še

Donava, po kateri plavajo neprestano večje in manjše ladje. Vsled njegove ugodne lege čaka Novi Sad gotovo še velika bodočnost, neprilike pa bodo delovali še dolgo narodnostni boji. Kajti novosadske madžarske in švabske manjšine so kulturno visoko razvite in kar moramo posebej naglasiti, zagrizeno nacionalne. Boj z njimi bo težak, vendar pa bo bodočnost prinesla tudi v tem pomirjenje in izenačenje. Kakor v vseh mestih po Bački, tako so tudi v Novem Sadu prebivalci razdeljeni tudi v verskem oziru na pravoslavne, katoličane, protestante in žide. Židje se po narodni vzgoji dele v glavnem med Madžare in Nemce, nekaj pa se jih priznava tudi za Srbe. Mesto ima več velikih stavb, posebno krasno in veličastno poslopje je mestna hiša, krasne so tudi cerkve, pred vsem katoliška stolnica, zgrajena v gotičnem slogu. Lepi so nekateri nasadi, osobito oni ob Donavi, kjer se nahaja tudi veliko moderno kopališče. Osnovno in srednje šolstvo je v Novem Sadu dobro razvito; svoje šole imajo tudi manjšine.

Zveč ob 9. uri nam je priredila novosadska mestna občina banket v hotelu »Sloboda«. Banket je pričel v vselem razpoloženju, vrstili so se nago vori, svirala je godba, teklo je izborno vino in tudi šampanjca ni manjkalo — zmedo pa je povzročil incident z »Orjunaši« ali fašisti. Nenadoma, sredi najboljšega razpoloženja so vrstili Orjunaši v dvorano, kjer se je vršil banket ter pričeli izzivati. Do izzivanja jih je bače napotilo dejstvo, da se

Radić izrabljal seljački narod v svoje osebne koristi. Radić je socialni parazit, ki hoče živeti na stroške ljudstva. Na zunaj se kaže socialist, v resnici pa je največji kapitalist. Häusser pravi, da Radić ni nikak ropar. O "Slobodnem domu" piše, da je bil namenjen le njegovemu osebnemu kultu. Radić je bil pravi tiran v tisku, svobodne besede ni dovolil. — Häusserjeva izjava je povzročila v Zagrebu mnogo pozornosti. Izgleda, da mu bodo sledili tudi mnogi drugi, med njimi več radićevskih poslancev. Po vsej verjetnosti je bo tudi Radićeva stranka razcepila. Del stranke bo stopil v aktivno politično borbo na pozitivnem državnem programu. Poslanci te skupine se bodo nahajali v Beograd in tam vodili parlamentarno borbo. To bi seveda bil nov korak k konsolidaciji naših političnih razmer.

* Nemčija še ni prosila za sprejem v Zvezo narodov. Lord Robert Cecil je 19. t. m. iz Zeneve poslal Društvu narodov v Londonu brzojavko, v kateri z obžalovanjem poudarja, da Nemčija ni nikakega predloga za sprejem v Zvezo narodov. Kakor je sedaj v Zvezi razporejeno, bi bila gotovo sprejeta. Cecil izjavlja končno, da Nemčija lahko svetu dokaže, da stoji na strani demokracije in miru, ako čimprej stavi predlog za sprejem v Zvezo narodov.

* Bolgari za avtonomijo Tracije. Iz Sofije poročajo: V vladnih krogih se pojavil nov načrt za rešitev orientalskega vprašanja. Proglasi se naj avtonomija Tracije. Bolgarska vlada namerava v tem smislu podvzeti korake pri velesilah. Smatra, da bi izvedba tega projekta bila najboljša garancija za rešitev aktualnih vprašanj v interesu Bolgarske in cele Evrope. Na ta način bi bilo rešeno vprašanje morskih trgov in ohranjen mir na Balkanu.

Dnevna kronika.

— DRUŠTVENE OBJAVE IN DA-
VEK. Opozorjamo še enkrat vse dru-
štva in tudi zasebnike, da se vse dru-
štvene objave podvržene davku na o-
glas, ki znaša pri manjšem obsegu
1 Din., pri večjem obsegu pa
najmanj 2 Din. Zato je treba priložiti
iz poslati vedno obenem z notico do-
ločno pristojbino, ker je jasno, da se ne
plača za 1 ali 2 Din. pošiljati posebej
pomine. Znesek je lahko priložen tudi
v znakah v pismu. Objav, pri katerih
obenem vposlan tudi davek, ne bo-
no prinašali. To velja za vsakogar
brez izjeme.

Nahajajo v JNU tudi novinarji repu-
blikanskega in blokaškega mišljenja
ter Nemei in Madžari, kar pa je samo-
obsebi umevno, ker je JNU strogo sta-
tistična organizacija, ki ne pozna raz-
like med političnimi mišljenji in na-
rodnostmi, ker je ne sme poznati, kajti
kakor hitro bi jo poznala, bi spleh ne
bila več mogoča. Vihar razburjenja pa
je povzročila zahteva Orjunašev, naj
gleda zaigra državno himno. Prišel
je prepri. Naši tovariši, med katerimi
so se nahajali stari in zaslužni narod-
ni boritelji, so izjavili, da bodo naročili
državno himno tedaj, kadar bodo sami
hotel ter da himne, ki nam mora biti
vsem sveta, ne puste profanirati. Na-
stala je rabuka, pri kateri je s strani
Orjunašev padel tudi strel iz samokre-
sa, ki pa je ranil v roko — tistega, ka-
teri ga je oddal, predsednika novosa-
dskih Orjunašev, Jevdjevica. Nastopiti
je morala policija, ki je s trudom konč-
no vendarle iztisnila Orjunaše iz dvo-
rane. Prejšnje dobro razpoloženje pa
se ni vrnilo več.

Naslednjega dne, v ponedeljek, smo
v mestni posvetovalnici otvorili zbo-
rovanje sindikalne novinarske organi-
zacije, katerega se je udeležil tudi v
Subotici izvoljeni novi predsednik
JNU, bivši ministrski predsednik Sto-
jan Protić, ki je dospel z jutranjim
vlakom iz Beograda. Zborovanje je po-
teklo mirno in stvarno, čeprav je radi
incidenta prejšnjega dne vladala v na-
ših vrstah precejšnja nervoznost. O-
poldan smo imeli slavnostni banket v
hotelu »Kraljica Marija«, ki je večino
ma zopet vrnil prejšnjo dobro voljo, ki

— Šestdesetletnica Slomškove smrti.
V nedeljo dne 24. t. m. preteče 60 let,
kar je umrl v Mariboru slovenski na-
rodni buditelj knezoškof Anton Martin
Slomšek. Njegovo ime je v naših kra-
jih dovolj popularno, zato mislimo, da
ni treba posebej poudarjati, kaj je sto-
ril vladika Slomšek v onih časih in o-
nih razmerah za prebujo obmejnih
Slovencev. V današnji luči so njegove
zasluge pač malenkostne, a promatrati
ga moramo v tistih zgodovinskih okoli-
ščinah, v katerih je pokojni vladika
živel in deloval. Zgodovina se ne da
popravljati; v dobi, ko je deloval Slo-
mšek, je bilo treba precej poguma in lu-
bezni do naroda, da je mož nanjgo-
vem mestu storil toliko za svoj takrat
se še probujajoči narod. Vladika Slo-
mšek ni bil »Welkmann«, kakor Stross-
mayer, manjkala mu je Strossmayer-
jeva silna inteligenca in velikopotez-
nost značaja. Slomšek je bil produkt
naših razmer, v teh razmerah pa je bil
dalekovidnejši kakor njegova nasledni-
ka na škofovskem sedežu v Mariboru.
Ne smemo pozabiti na Slomškovo lite-
rarno delo. Škofove pesmi »Prejubo ve-
selje, o j kje si doma«, »Že črček prepe-
va« in dr. so postale narodne. A. M.
Slomšek počiva v kapeli na starem
mestnem pokopališču v Mariboru. Te-
kom šest desetletij so se razmere zelo
izpremenile tako v svetovne, kakor v
domačem oziru. Slomškov grob pa osta-
ne skupaj z njegov, deli časten spomin
na dobo, ko je tudi Slovenec vstajal iz
mraka zgodovine.

† Dr. Pero Magdič. V petek popol-
dne je v Varaždinu umrl, zadet od ka-
pi, eden najodličnejših hrv. politikov
izza predvojne dobe. Bil je član hrv.
srbske koalicije in podpredsednik hrv.
sabora. Po zlomu je prišel v navskrižja
z bivšimi pol. prijatelji in je zašel v
vode hrv. separatistov.

— Bezirks-Fischereiverein OÖli,
Untersteiermark. Pred nekaj dnevi
smo pisali o tem društvu, ki ima na
svojih tiskovinah omenjeni kuriozni
naslov ter pozvali takrat slovenske čla-
ne društva, da odpravijo to celjsko sra-
molo. Danes smo v stanu poročati iz
zanesljivega vira, da namoški petelin v
tem društvu, ki imajo kakor se zdi pr-
vo besedo, priznanih slovenskih ribi-
čev spleh sprejemati nočejo. Prepričani
smo, da bo g. policijski svetnik dr. Se-
neković s svojo priznano energijo na-
pravil kmalu red in če bo treba tudi
razglašal to čedno družbo.

— Začetek dela narodne skupščine.
Kakor znano, deluje že zakonodajni od-
bor in se peča z uradniško pragmatiko.
Za prihodnji terek je pa sklican finan-
čni odbor in odpotuje k tem sejam tudi
narodni poslanec dr. Kukovec. Gre za
izenačenje zemljiškega davka v državi

je vladala ves čas kongresa. Popoldan
se je vršilo nadaljevanje kongresnega
dela, ki je bilo krog 16. ure zaključeno.
Posedli smo v vozove, ki so čakali na
nas pred mestno hišo ter se odpeljali
na kolodvor, da se odpeljemo, nekateri
domov, drugi pa v Sremske Karlovice,
v poset k patrijarhu.

Izza oblakov, ki so ves dan zastirali
nebo, je ravno posijalo toplo solnce,
ko se je prišel naš vlak pomikati s ko-
lodvora proti Donavi. Pred nami je
ležal z zastavami okrašen Novi Sad,
zadnje mesto Bačke, katerega smo po-
setili na našem kongresu, tam za širo-
ko Donavo pa se je dvigala na strmem
griču mogočna starodavna petrovara-
dinska trdnjava. Toda že smo zavozili
na most in hip na to v predor, ki reže
hrib, na katerem stoji Petrovaradin.
Objela nas je tema, izginil je Novi Sad,
izginila je Donava, izginila krasna,
bogata Bačka, žitnica naše države. Naš
vlak je drvel dalje in dalje preko sla-
vonskih gor, idiličnih Sremskih Kar-
lovec, sedež najvišjega poglavarja
srbske pravoslavne cerkve, dokler nas
ni objela noč. Zlekli smo se po sede-
žih ter molče zbuiali spomine na Su-
botico, Sombor in Novi Sad, na bogate
in gostoljubne Bačkane, v te lepe spo-
mine pa so se mešale tudi že misli na
dom. Zdravstvuj plemenita, bogata
Bačka, morda se vidimo še kdaj, mor-
da bomo še kdaj občudovali tvoje ne-
pregledne ravnine in morda bodo do
tedaj že ublažena nasprotstva med
tvojimi ljudstvi. Vivat, crescat flo-
reat!

ali z drugimi besedami za povišanje, ki
bi zneslo blizu eno milijardo dinarjev.
Splošno je zemljiški davek danes v
razmerju z drugimi obdačbami nizek.
Seveda bodo pa kmečki zastopniki, ki
imajo veliko večino v skupščini, proti
povišanju. Tako je propadel finančni
minister doslej še zmiraj s svojim to-
zadevnim predlogom. Mnogi, ki so
zadnje dni očitali vladi, da ne skrbi za
poštene dohodke svojih namoščencev,
bodo zdaj, ko treba davke zvišati, spet
vpili, da se hoče kmeta uničiti. Zato
bode prihodnji teden zelo meročajan.

— Preskrbite se z zimskim sadjem!
Na dr. vinarsko in sadjarsko šolo pri-
hajajo dan na dan naročbe za trpežno
zimsko sadje. Ker je omenjeni zavod
vse odvečno sadje letos že oddal, je v-
sako nadaljno povpraševanje popolno-
ma brezpredmetno. Niti dosezanjem
priglasencem vinarska in sadjarska
šola ne more jamčiti, da dobe vse, kar
žele. Priporočamo torej, da se zani-
manej preskrbe s potrebnim sadjem
drugod, morda potem primernih orga-
nizacij, saj ga je dobiti letos povsod in
dober kup.

— Centralno tajništvo napredne o-
mladine iz Slovenije, s sedežem v Ljub-
ljani, sklicuje te dni v večjih krajih
Slovenije informativne sestanke na-
prednih akademikov in abiturijentov,
da te pred odhodom na univerze infor-
mira o kulturno-političnem in eko-
nomskega položaju naših akademikov v
posameznih univerzitetnih mestih. Tak
sestane se je vršil za mariborsko o-
krožje 19. t. m. v Narodnem domu v
Mariboru. Udeležilo se je sestanka le-
po število napred. akademikov in abi-
turijentov. Sestanek je vodil predsed-
nik »Centralnega tajništva«, jurist
Mejak, ki je razložil namen in pomen
CT in poročal o kulturno-političnem
položaju jugoslov. napr. akad. omla-
dine. Pri svojem izvajanju je pred
vsem poudarjal dejstvo, da je kulturno
delo napred. omladine pri težkih bojih
v ekonomskih društvih in pri reševa-
nju gospodarskih vprašanj za akade-
mike, skoro čisto zastalo, da se bo pa
temu žalostnemu pojavu v bodoče od-
pomaglo. Kako se bo to zgodilo, je ob-
razil načelnik socialno-ekonomskoga
odseka CT, filozof Hus v svojem re-
feratu o ekonomskem položaju napr.
akademikov. CT, ki združuje začasno
le vso napred. akad. društva in napr.
srednješolske organizacije iz Sloveni-
je, je za napred. omladino eminentne
važnosti tako v kulturnem kakor v go-
spodarskem oziru in pričakovati je od
te organizacije mnogo lepega uspeha
v bodočnosti.

— Ustanovitev nove lekarne v Ma-
renberku je sprožil mag. pharm. Vla-
dimir Tomić iz Maribora.

Radivoj Rehar:

Umetniški paviljon v Mariboru.

Tretja umetniška razstava našega
mladega in agilnega kluba »Grohar«
je pokazala tako moralno kakor tudi
materijalno, da gre Maribor tudi v u-
metniškem oziru, krepko in nezadržno
po poti osamosvojitve. Časi, ko se je
vse naše slovensko kulturno in umet-
niško delovanje koncentriralo v Ljub-
ljani, so končali. Po osvobojenju Mari-
bora, po novi preorientaciji našega
tukajšnjega narodnega življa, se je po-
kazalo, da nam ni več mogoča nasla-
njati se samo na Ljubljano, ampak da
moramo začeti tudi s svojim lastnim
delom, kulturnim in umetniškim raz-
vojem, kakršnega zahteva mesto, ki
steje s tesno združenimi predmestji
krog 45.000 prebivalcev. Ta zavest
nam je rodila naše Narodno gledališče,
knjižnice, Ljudsko univerzo in končno
tudi umetniški klub »Grohar«, ki je
priredil doslej že tri razstave. Prva
»Groharjeva« umetniška razstava je
bila le nekaj pregled vsega, kar ima-
mo, brez kritičnega premostrivanja,
druga je bila že omejena na samo dva
zastopnika modernejši smeri, tretja,
sedanja, pa je prva kolektivna razsta-
va našega najboljšega, cvet naše u-
metnosti. Zato komaj sedaj vidimo, ko-
liko je v nas sile, koliko lepih izgle-
dov za bodočnost. Ako hočemo biti pošteni,
potem moramo priznati, da smo lahko
ponosni že na to, kar imamo sedaj. Ko-
liko na homo dosegli še v bodočnosti,

— Požar v Strnišču. V noči 21. na
22. sept. okoli ¼1. ure je prebudil glas
sirene prebivalce Strnišča, naznanja-
joč jim, da je v taborišču ogenj. Gorela
je glavna delavnica Mizarske zadruge,
ki je s stroji vred popolnoma uničena.
Škode je precej nad 2 milijona kron, a
je zavarovalnino le deloma krita. Ne-
sreča bi bila brezdvomno še mnogo ve-
čja, ko bi bilo vetrovno in ko bi se ne
udeležilo gašenja ljudstvo s tako požr-
tovolnostjo. Posebno hvalo pa zaslu-
žijo tu bivajoči Rusi. Le njih nadčlo-
veškemu naporu je pripisovati, da niso
zgorele še sosednje barake in vrli ka-
deti so popravili to noč škodo, ki so jo
povzročili posameznikom v svoji mla-
dostni nepremišljenosti.

— Bestialen umor sta izvršila v
noči od 16. na 17. t. m. brata Barišić iz
Medruna v Bosni. Iz zasede sta napad-
la s strelji iz puške štiri brate Nuić in
vse štiri ubila. Vzrok: rodbinski prepri-
ri. Ubijalca so prijeli in priznala sta
zločin.

— Drugi internacionalni demo-
kratski kongres na Dunaju. Marc Sa-
gnier, pariški mestni svetnik ter borec
za mir, pobratenje in demokratsko so-
delovanje med narodi je priredil v de-
cembru lanskega leta v Parizu prvi
demokratski kongres, na katerem je
bilo zastopanih 21 držav. Kongres je
končal s splošnim sporazumom in ve-
likim moralnim uspehom. Sedaj, od 26.
t. m. do 2. oktobra pa prireja Sagnier
drugi kongres na Dunaju. Dunajski
demokratski kongres bo imel sledeči
dnevni red: 1. poročilo o demokratič-
nem in pacifičnem pokretu, 2. mo-
ralna in religiozna akcija — kršča-
nstvo in izmirjenje narodov, 3. uloga o-
mladine — problem vzgoje, 4. uloga
žen — žena in politično življenje, 5.
propaganda v časopisju, 6. parlamen-
tarne akcije — Zveza narodov in par-
lament, 7. uloga strokovnih zvez — in-
ternacionalna dela, 8. resolucije in
predlogi.

— Kongres italijanskega društva
»Dante Alighieri« v Zadru. Italijansko
društvo »Dante Alighieri«, ki ima pri-
bližno isti namen kakor nemški
»Schulverein«, je imelo te dni v Zadru
svoj letošnji kongres, na katerem je
bila službeno zastopana tudi italijan-
ska vlada in sicer po prosvetnem mi-
nistru Anile. Kongresu so prisostvo-
vali mnogobrojni senatorji in zastop-
niki ter preko 800 udeležencev iz cele
Italije. Kongres je otvoril in vodil
podpredsed. društva, grof Sanminia-
telli, ki je v svojem pozdravnem govo-
ru poveljeval italijanstvu Zadra tem
naglašal, da »bi Avstrija ne bila pro-
padla, če bi bila podpirala širjenje i-
talijanščine«. »Vi ste, Zadranj,« je re-
kel grof, »od italijanske države priča-

ako homo šlj neutrudoma dalje po za-
pčeti poti!

Res je sicer, da je tudi materijalni
uspeh sedanje tretje razstave večji ne-
go smo pričakovali ter da je s tem že
izdatno podprto bodoče delo naših u-
metnikov, ali to še ni dovolj. Naša u-
metnost potrebuje veliko več, pred-
vsem pa svojega lastnega doma. Ka-
kor se v Ljubljani ni mogla domača
umetnost razmahniti do zaželenih vi-
šin, dokler ni zrastle v Tivolih Jako-
pičev umetniški paviljon, tako se tudi
pri nas v Mariboru ne bo mogla, do-
kter ne dobimo istotako paviljona, ki
bo posvečen edino in izključno boginji
lepih umetnosti. Sedanje gostovanje
po raznih tujih dvorinah in telovad-
nicah jemlje naši umetnosti mnogo na-
jnjeni pravi vrednosti. Zato je neob-
hodno potrebno, da dobi naša umetnost
svoj lasten dom, kjer se bo lahko svo-
bodno in nemoteno razvijala in pro-
citala.

Misel o umetniškem paviljonu v
Mariboru se mi je porodila že pred več
meseci, vendar pa nisem hotel stopiti
ž njo pred javnost prej, predno se ni
otvorila tretja umetniška razstava, od
katere sem trdno pričakoval, da bo
pokazala, da naša umetnost takega pa-
viljona ni le potrebna, ampak tudi
vredna. Moje pričakovanje se je ure-
ničilo v polni meri in zato smatram se-
danji trenutek za najugodnejši, da o-
pozorim našo javnost na to zadevo. U-
metniški paviljon, kakor sem si ga
zamislil jaz, bi naj bil obenem razsta-
višče in atelje, kajti naši umetniki ne
potrebujejo le prostora, kjer bi prire-

Kovali mnogo, a v velikem delu še vedno pričakuje (in bodo pričakovali op. ur.). Toda Zadar se ne sme smatrati kot nekak italijanski biser, izgubljen v jugoslovenski zemlji, Zadar je dedič in sedež dalmatinske italijanščine, ki je od rimskih časov dalje neprestano živela na teli obalah. Kar pa se tiče življenja italijanščine preko mej Zadra, po ostali neodrešeni Dalmaciji, bo storilo društvo »Dante Alighieri« vse, kar bo moglo. Na koncu je grof pozval Zadranke, naj delajo neumorno za čimvečji kulturni napredek, ki bo delal čast italijanski Dalmaciji ter zaklical Zadru in dalmatinski italijanščini krepek »evviva«. Iz tega je razvidno, da je društvo »Dante Alighieri« ob prisotnosti in pod patronanco italijanske vlade obljubljalo zadarskim Italijanom pomoč za italijansko propagando v naši državi. Kaj poreče k temu naša vlada?

— Ponesrečeno pošto letalo pri Aspernu. Iz Dunaja poročajo 21. septembra: Na letališču v Aspernu je danes padlo z višine kakih 50 metrov pošto letalo, ki je dospelo iz Prage in se je nahajalo na potu v Budimpešto. Francoski pilot Richard je dobil težko pretresenje možganov in so ga nezavestnega prenesli na rešilno postajo. Letalo je popolnoma uničeno. K sreči ni imelo s seboj nobenih potnikov.

— Požar Smirne. »Daily Mail« od ponedeljka je prinesel z datumom od 17. t. m. izvirno poročilo svojega dopisnika o požaru Smirne iz katerega posnemamo sledeče: Razen v turškem predmestju, gori Smirna na vseh straneh in kmalu je ne bo več. S križarke »Iron Duke« gledam ta strašni prizor požara, ki se je razširil že na širino dveh milj (skoro 4 km.) in katerega jeziki švigajo proti nebu kakor ogromne kače. Skozi plamen požara se vidijo v ozadju zvoniki grških cerkva in tanki minareti mošej. Že v petek so se vkricali skoro vsi člani britanske kolonije in zapustili mesto. Istega dne je v spremstvu dveh angleških častnikov in turškega komandanta mesta, generala Kiazima-paše, prišel na neko obrežje v bližini mesta tudi dopisnik »Daily Maila«. General Kiazim-paša mu je rekel ob tej priliki: »Poskušali smo zadušiti požar s tem da smo metali v zrak bližnje hiše, toda pravega uspeha ni bilo. Po našem splošnem mnenju so mesto zažgali Armenci. Cela tolpa Armencev je pobegnila v neko cerkev sredi mesta, kjer je zbrala tudi orožje in municijo. Ko so pa videli, da ne morejo pobegniti, so zapalili cerkev ter tudi še razne druge stavbe v drugih delih. Dvaindvajset teh požigalcev smo ujeli.« — Med tem, ko vam to telegrafiram, pravi dopisnik, »se požar vedno bolj širi. Računa se, da bo okoli 100.000 ljudi umrlo od glada vsled nemogućnosti prehrane. Situacija je upravičeno obupna. Italijanski admiral Pepe organizira evakuacijo italijanskih kolonistov iz Smirne. Prvi parobrod s 3000 begunci je že na potu proti Italiji. Kakor angleška, tako delata tudi francoska in italijanska mornarica s polno

jali javne umetniške razstave, ampak tudi kraja, kjer bi lahko delali. V sedanjih časih stanovanjskih kriz in neznosne draginje ni noben naš umetnik v stanu postaviti si svoj lasten atelje, brez ateljeja pa se težko izhaja. Javen atelje pa bi bil važen osobito še radi tega, ker bi se v njem lahko otvorila umetniška šola. Kake važnosti bi bila taka šola za naše mesto, mi menda ni treba posebej povdarjati, omenim naj le, da bi se v njej lahko naobraževali v umetniških vedah vsi naši nadarjeni mladi ljudje, izpopolnjevali bi v javnih šolah pridobljene temelje o slikarstvu in kiparstvu, v kolikor bi to potrebovali zase, oni pa, ki bi se mislili popolnoma posvetiti umetnosti, bi se v tej šoli lahko pripravljali za vstop v akademijo. Poleg tega pa bi taka šola dvigala tudi med širšim ljudstvom estetično umetniški čut ter širila razumevanje in zanimanje za lepo domačo umetnost.

Paviljon bi po mojem mnenju bilo treba postaviti v mestnem parku, ker bi bilo tam zanj najprimernejše mesto in prepričan sem, da bi občina bila brez nadaljnega pripravljenosti odstopiti brezplačno primeren prostor za zgradbo. Seveda mi bo kdo ugovarjal, češ,

paro, da kolikortoliko pomagamo nesrečnikom. V okolici Smirne se postavljajo šotori in barake za namestitev onih, ki so ostali brez strehe. V mestu vlada kaos, mnogo je mrtvih, še več pa ranjenih in opečenih. Francoski admiral Dumesnil je rekviriral vse francoske ladje, ki se nahajajo v vodah Male Azije, da na njih prepelje na Grško kakih 20.000 Grkov in Armencev, ki so se zatekli v francoske azile.

Dopisi.

Od Drave. Kako se vjema to s častjo drž. profesorja? Prof. mariborskega učiteljskega V. hodil je, ko je njegov brat, presrečni kaplan v Ormožu bil prestavljen na Pohorje se hladit. V ormoški okolici od župana do župana, da so mu podpisali prošnjo na konzistorij, naj bi se zaslužnega kaplana pustilo na mestu v Ormožu. Zapeljal je župane, ki so morali v naglici brez seje podpisati.

Zidaničnost. V sredo smo pokopali 20-letnega železničarja Dragotina Freja. Železničarji progovnega odseka, g. načelnik inž. Peteržela, vsi uradniki ter železničarska godba so se udeležili pogreba. Na grobu se je ginjaivo poslovil od rajnega g. kaplana Vekoslav Pihler iz Loke. — G. inž. Ciril Peteržela, načelnik progr. odseka, je prestavljen v Celje. Bil je v vsakem oziru spoštovan in priljubljen.

Radeče. Pri nas so otvorili telefon, kar je tople pozdraviti. Pač pa ne moremo pozdraviti, da se je prekinila vozna pošta iz Radeč v Zidaničnost. Poštni sel. 60 let stari možak, ne more vseh zabojev tovoriti na svojem hrbtu, radi tega dobimo zabojne večkrat jako pozno, česar seveda ni kriv niti poštni urad niti sel. Upamo, da se bo to spet uredilo, kakor je bilo svojčas.

Loka. Pri nas stavba gasilnega doma dobro napreduje. Zahvaliti se imamo za to različnim sosednim gasilnim društvom, ki so nam priskočila na pomoč.

Narodno gledališče.

Repertoire:

Sobota 2. septembra: Hlapci. A. premijera.

Nedelja, 24. septembra: Prodana nevesta. Izven ab.

Ponedeljek, 25. septembra: Zaprti.

Torek, 26. septembra: Car in tesar. Izven ab.

—o—

»Prodana nevesta«. V nedeljo, 24. septembra poje vlogo Marinke v »Prodani nevesti« novozagajarska članica mariborskega gledališča gđ. Gajeva.

Predstave. Ponovno opozarjamo c. občinstvo, da se vse predstave v tuk. gledališču točno ob 19¹⁵ in ne ob 20. uri. Cenjeno občinstvo naj blagovoli vzeti to na znanje, ker s prepoznam dohajanjem moti in vznemirja pravčasno dospelo občinstvo, kakor tudi igralce.

ideja sama na sobi je lepa, a kako jo uresničiti, za tako zgradbo je treba denarja in zopet denarja. Dobro, tudi na to sem mislil. Organizirati je treba najprej odbor, ki bo prevzel nalogo zbiranja potrebnega kapitala ter grajenja paviljona. Načinov, kako dobiti denar, je več, deloma bi se zbiralo prostovoljne donose naše javnosti, prišlo v ta namene evetične dneve, koncerte in druge take prireditve, deloma pa bi se skušalo dobiti nekaj denarja pri naših javnih oblastih, pri mestni občini, pokrajinski upravi ter pri naši centralni vladi v Beogradu. Ako vzamejo to akcijo v roke pravi ljudje, gotovo ne bo ostala brez uspeha. Treba je samo malo dobre volje in pozitivnosti, pa bo šlo in Maribor bo čez leto dni že imel svoj umetniški paviljon, na katerega bo lahko ponos.

Radi tega apeliram na vso našo zavedno javnost, naj se te dni, ko bo prešla poziv na sodelovanje pri realizaciji te lepe ideje odzove v polnem in častnem številu in naj pokaže, da je Maribor res sposoben postati drugo kulturno in umetniško središče slovenskega naroda.

—o—

Politično obzorje.

ITALIJANSKA DVOJNA MERA.

Prošli teden se je vršil v Pulju kongres italijanskih fašistov, na katerem je bilo sprejetih tudi več resolucij, med njimi tudi ena, v kateri se kongres izjavlja proti uporabi slovenskega in hrvaškega jezika v zbornicah, sodiščih in uradih. Na ta način zahtevajo italijanski nacionalisti, da se spremene z zakonom garantirane ustanove. Nadalje zahtevajo v posebni resoluciji službeno postopanje proti protitalijanskim elementom, kar pomeni v fašistovskem žargonu ravno isto kakor postopanje proti vsem neitalijanskim elementom v Italiji. Resolucija zahteva, da naj se odvzame takim elementom vse koncesije, tako trgovske kakor tudi obrtne. Ob koncu zahtevajo tudi, da naj se odstrani vse one duhovnike, ki uvajajo »proti volji naroda — slovensko liturgijo.«

Tako fašisti napram jugoslovenski življenju v Italiji, a istočasno posvečajo pažnjo tudi Nemcem v Južnem Tirolo. Fašisti so nedavno pričeli s protinemškimi izgrebi v Boenu, a sedaj so formulirali tudi zahteve tamkajšnjih Italijanov. Fašisti zahtevajo odstop nemškega župana v Boenu. To pa je preveč celo nekaterim izmed njih, zato do odločilnega zaključka ni prišlo. — Tudi italijanski službeni politiki te zahteve fašistov niso pogodu, ker išče na zunan ravno pri Nemcih pomoči proti Slovanom. Tako je bilo tudi v bivši avstro-ogrski monarhiji in da se politika Italijanov ni napram Nemcem nikakor spremenila, a istotako tudi ne napram nam Slovanom, se vidi najbolj po odredbi italijanskega vladnega poverjenika v Boenu, da se morajo samonemški napisi zamenjati, ne kakor v Primorju s samoitalijanskimi, ampak z dvojezičnimi. Nemci se za ta uspeh niso mnogo borili, dosegli so ga zlahka; drugače pa je seveda v Primorju, tam ne pomagajo vse prošnje po dvojezičnih napisih nič, vlada ima v tem oziru gluha ušesa.

Vidi se, da so se Italijani naučili od stare Avstrije dobro politiko dvojne mere napram svojim manjšinam. Slovenski primorski politiki so se vsled tega z vso ogorčenostjo obrnili na rimsko vlado, zahtevajoč, da preneha s to dvojno mero. Koliko bo to pomagalo ni mogoče reči, najbrže pa bo rezultat tak kakor vedno, nazunaj vse polno obljub, naznoter pa nadaljevanje starih metod.

ZVEZA MED POLJSKO IN ROMUNIJU.

Pred par dnevi smo poročali o razgovorih med poljskim predsednikom Pilsudskim in šefom romunskega generalnega štaba glede sklenitve poljsko-romunske vojaške konvencije. Ker sta obe državi članici Male antante, kateri pripada tudi naša država, je potrebno da se tudi naša javnost seznani malo podrobneje s poljsko-romunskim razmerjem.

Z mariborske razstave.

Ozri smo se doslej na nekatere pango našega narodnega gospodarstva in naše umetnosti, ki so pokazale na razstavi svojo moč in sposobnost. Ne bilo bi pa prav, ako bi ne podali vsaj male zaokrožene slike vsega, kar se je na razstavi nudilo.

Najbogateje se nam zdi na razstavi zastopana naša

lesna industrija,

pod katero prištevamo predvsem mizarstvo. Pohištveni in drugi izdelki, ki nam jih nudijo na razstavi tvrdke »Drava«, Vintgar, Tesarska lesna industrija, Marušič, Sagadin, Rojko, Nudi, Edelstein, lesna in kovinska zadržga Strnišče, Klančnik & Kompara, Patiz, Koter, Zupanič, Staudinger, Belina, Šafarič itd., so brez dvoma prvovrstni. Dokaz temu je dovolj že dejstvo, da je na velikem delu razstavljenih predmetov najti listke z napisom »prodano«. Posebno zanimanje so zlasti pri Mariborčanih vzbujali pohištveni izdelki tvrdke Šafarič iz lesa staroga dravskega mostu (kmetska obednica, kmečka zibelka). Tu sem moramo dajati tudi naše strugarje, izmed katerih pa je — kakor se nam zdi —

Potovanje maršala Pilsudskega v Romunijo je bilo njegovo drugo potovanje v inozemstvo, a namen potovanja je bil, uvrstiti se bolj prijateljske odnose med obema državama, posebno pa najti tessen sporazum in skupno bazo za odpor proti sovjetski Rusiji. Kakor poročajo poljski listi, so predsednik Pilsudski in njegov spremljevalec poljski zunanji minister Narutowicz ter romunski ministrski predsednik Bratianu in romunski zunanji minister Duca konferirali o sledečih treh vprašanjih:

V prvi vrsti o stališču obeh držav napram sovjetski Rusiji. Sedanje poljsko-ruske in romunsko-ruske odnose karakterizira cel niz kontrastov, od katerih navajamo tu samo dva. Poslednji uradni zemljevid sovjetske Rusije (1921.), reproduciran v »Est Europeen« (št. 5. III.), ima proti zapadu interesantne meje. Poljska je obmejena s črto določeno v Rigi, zato pa prikazuje Besarabijo kot rusko pokrajino, a Romunija začenja po tem zemljevidu komaj onstran Pruta. Potemtakem torej priznava sovjetska vlada sedanje rusko-poljsko mejo, ne priznava pa rusko-romunske. Pred vesilami pa je stvar obratna: zavezniške vesile so v pariški pogodbi z dne 28. oktobra 192. potrdile sedanje rusko-romunsko mejo, dočim še do danes niso priznale pravoveljavnosti riški pogodbi. Direktno odnošaje obeh držav napram sovjetski Rusiji karakterizirajo z ene strani nedavni Litvinovi dogovori v Varšavi in izjave poljskega zunanjega ministra Narutowicza, da je napetost v poljsko-ruskih odnosih popustila; z druge strani pa večkratni brezuspešni poskusi direktnih pogajanj med Romunijo in sovjetsko Rusijo. Radi tega je bil eden glavnih zadatkov poljsko-romunskega sestanka v Sinaji najti izhod iz te razlike odnošajev.

Drugo vprašanje rezultira iz prvega, a tiče se praktičnega reševanja nove ruske ponudbe za razorožitev, ki je bila tokrat dostavljena neposredno tudi Romuniji in ki predlaga, naj bi se tozadeven sestanek vršil v Moskvi. — Odločitev glede te ponudbe še ni padla. Ako pa bo ponudba sprejeta in bo prišlo res do moskovskega obstanka, potem se ga bodo vdeležili tudi romunski delegati. Tretja grupa vprašanj rezultira iz okolnosti, da vežejo Romunijo istotako kakor Poljsko interesi velike važnosti tudi z drugimi nasledstvenimi državami. Ako se vzame, da je Romunija kot zaveznica Poljske obenem tudi članica Male antante, je z ozirom na današnji položaj jasno, da se je moralo na sinajskem sestanku razpravljati tudi o odnosih Poljske napram drugim dvema članicama Male antante, Češkoslovaški in Jugoslaviji. Poljsko-romunska vojaška konvencija in ožja zveza je mogoča komaj potem, ko so temeljito rešena vsa ta vprašanja.

zastopan edini Kavur. Bolje zastopani so naši kolarji (Bratina, Počivalnik, Podkrižnik, Borstner, Pergler, Stajnko, Pečar, Lešnik itd. Zanimanje je vzbujala tu zlasti avto-karoserija Podkrižnikova. Tudi izdelki sodarjev delajo vso čast tej panogi naše obrti. Sodi, naravnost umetniško izdelani, tvrdk Marčec, Skripec, Dvoršak in Stendte so vzbujali veliko pozornost. Ako tu še omenimo tovarno za čevljarke kline, smo absolutirali oni del razstave, ki ima kolikor toliko zvez z našo lesno industrijo.

Široko polje zavzema tudi naša

železna in strojna industrija.

Tu vidimo zlasti bogato zastopano našo ključavničarstvo, ne samo z navadnimi, ampak ponekod celo z izredno umetniškimi izdelki, da omenjamo tu le razne blagajne Wiedmannove, hidravlično stiskalnice za olje tvrdke Sirak, razne tehnične tvrdk Žnidar in Ussar itd. Kumer, Sternberger in drugi ne zaostajajo. Ne zdi se nam pogrešno, še v zvezi s tem omenjamo karže tudi naše kotlarje, ki so pa zastopani menda samo po Omanu. Tudi kovači imajo samo enega zastopnika v Veselku iz Središča. Izdelovanje železnih blagajn ima v Schellu

prav dobro zastopstvo. Industrijo za kose zastopa Kieffer iz Sv. Lovca, galanterijsko kleparstvo Jellek ter Werbnik in Karba. Strojni industrije je precej dobro zastopana in moramo tu zlasti omenjati tri predmete, ki so vzbujali veliko pozornost: Rudolfov stiskalnik, ki jo je izdelala tvrdka Dernovšek, umetni mlin Fortnaritschev, kmetijski mlin Pfeiferjev. Tudi Ježek in Pučko sta pokazala velik napredek strojne industrije. Zvonarstvo v reprezentira mariborska tvrdka Bühl.

Stavbena industrija

je zastopana po tvrdkah Hitzrold, Kiffmann, Pürstinger, Rojs in Spes. Zeleti je, da bi čim prej tudi v naših krajih začela prihajati do večje veljave.

Tiskarsko industrijo

ter litografijo zastopajo Mariborska tiskarna, Cirilova tiskarna in Slanič. V zvezi s tem je tudi knjigoveška in papirna industrija, zastopana po prvih dveh ter po tvrdkah Weixl, Benčina-Tomec in Vahtar, istočasno tudi kartonaža.

Tu nam je preiti kar na slikarstvo, podobarstvo in fotografsko stroko.

Poleg posebne Groharjeve razstave, o kateri smo že pisali, najdemo še slike Horvatove, Ambrožičeve in Pistorjeve. Slednji ima zvečine portrete, dobro posrečene razum onega g. Šočariča. — Soboslikarstvo in črkoslikarstvo zastopata Philipp in Horvat, podobarstvo Löschnig in Sojč, pri katerem zlasti oltar Sv. Roka vzbujajo veliko pozornost; fotografska stroka je dobro zastopana Vlasiču, Mayerju, Kiserju in Perišihu.

Glasbena industrija

ima edinega zastopnika v znanem grafičarju glasbil Brandlu.

Mlinska industrija

je zastopana tudi samo po eni tvrdki, ki je pa znana itak po celi Sloveniji in še izven nje: g. Zadravec iz Središča.

V oblačilno skupino

naj nam bo dovoljeno uvrstiti celo vrsto najrazličnejših naših obrti: imamo usnarje Marčiča in Butolena, modistinje Stauber in Armbruster, modne salone Bračič, Milave, Overlin, Setina, Tanz, Fasswald, Tomažič, Maurer, Belec, Naveržnik, Kitzler, Mihelič, Kokalj, Kele; čevljarje Krojcs, Kulka, Roglič, Gabršček, Krištof-Kodrič, Združene čevlj. mojstre, Doberšek, Sulič, Globan, klobučarja Kvasa, tovarne za perilo Durjava, Letonja, Magerl, tovarno za steznike Reps, krznarja Holya, in končno še dajmo sem tudi sedlarje Schönwettera, Bezjaka, Borka, Kravosa, Majcena. Tovarna za perilo modnilo Turinova ter gumbarna v Sl. Bistrici spopolnjujeta to sliko.

Zivilska stroka

se deli v oddelek za hrano in oni za pišanje. Sampanjsko industrijo zastopata Čuček in Bouvier, likersko Druškovič, Diehl ter Hutter-Elsbacher. Pivovarstvo Götz, sadne izdelke Podravska industrija sadnih izdelkov. Slaščičarstvo zastopata Rajster in Pelikan, kavno industrijo Pahor, mlečne konzerve Eisenmann.

Preostajajo nam še nekatere stroke, izmed katerih je med Slovenci menda najbolj zastopano puškarstvo. — Razstavil je samo Sternad. Svečarstvo zastopa Cvilak, gašenje živali Pajtler, katerega skupina lisičje družine vzbujala veliko pozornost in je bila menda že takoj v prvih dneh prodana; električno industrijo zastopajo Elin, Volta in Akumulator, pasarstvo in pozlatarstvo Kager, kovinsko industrijo Sorlini in Wudler, steklarsko industrijo Kristal in Kovačič, cementno industrijo Rotgatsch, predilno in vrvarsko industrijo Sinkovec in Adamič, pletarsko obrt Pletarna v Strnišču, Perič in Antloga, lončarsko in pečarsko Heričko, Filipič, Babič. Tu obenem omenjamo znamenito iznajdbo Kolmana iz Slov. Gradca, peč, v kateri se kuri za zagovino na poseben način, ki pomeni veliko prihranjenosti na kurivu. Izdelovanje umetnega škrlila je zastopano edino po tvrdki kamenit v Laškem. Kemična industrija je zastopana tudi izključno po tvornici

dušika v Rušah. Naša industrija mineralnih voda ima zastopstvo samo v izlozbi zdravilišča Rog. Slatina. Ako končno še omenjamo eden najlepših delov razstave po umetniški vrednosti izdelkov, oddelek za narodne veze, dajmo vinsko razstavo, o kateri smo že obširno pisali, končno kmečko košo, katero smo tudi opisali, smo — mislim dali nekakšen pregled naše letošnje razstave.

Povdarimo lahko, da je razstava vzbudila v vseh krogih obiskovalcev izredno zanimanje in občutek zadovoljstva. Brezdvomno je, da nam razstava niti še oddaleč ne nudi celotne slike našega narodnega gospodarstva, niti ne naše obrti, zakaj pogrešali smo mnogo, mnogo naših dobrih in znanih tvrdk. Ne dvomimo pa, da se bo razstava od leta do leta izpopolnjevala, saj vidimo že od lani velik napredek. Sicer še pa o stvari spregovorimo.

Mariborske vesti.

Maribor 23. septembra 1922.

m Smrtina Kosa. Po dolgi in težki bolezni je umrl dne 22. t. m. v tukajšnji bolnici g. Ante Iveša, poštini kontrolor. Pogreb se vrši 24. t. m. v nedeljo o 15. uri na pokopališču.

m Minister Marko Trifković v Mariboru. V četrtek popoldne se je ustavil na svojem potovanju iz Dunaja v Beograd v našem mestu minister za konstituantno g. Marko Trifković. Ogledal si je z velikim zanimanjem mesto in okolico ter obrtno razstavo in bil zvečer v gledališču. Iznemaden je bil, da je čul v »Običnem človeku« nastopiti naše igralce v srbsčini. V petek je napravil izlet na Falo. V pogovoru z dr. Kukovcem je povdarjal svoje posebno zadoščenje, da je narodna skupščina in vlada napravila Maribor za sedež velikega župana in oblasti. Na teh zakonih in naredbah je imel minister Trifković glavni delež. Dr. Kukovec je opozarjal ministra, kako pametno bi bilo, če bi se beograjski kapital angažiral v tukajšnjih industrijah, ker bi se s tem dvignilo medsebojno zaupanje in bi se omejil sčasoma uvoz robe iz tujine. Minister Trifković je radikalec, bil je že ponovno ministrski predsednik.

m Odlikovanja na obrtni razstavi. Razstava, katero je obiskalo doslej nad 70.000 ljudi, se bliža koncu. Včeraj 22. t. m. je bila na razstavi cenilna komisija iz Ljubljane in Zagreba, ki je priznala 111 zlatih, 54 srebrnih in 12 bronastih kolajn za najboljšo razstavljene predmete. Imena odlikovancev objavimo. Sinoci 22. t. m. je pel na razstavnem prostoru na vrtu Dž. doma zbor Glasbene Matice in poje zopet jutri (nedeljo) zvečer ob zaključku razstave.

m Mleko iz Maribora vozijo v vagonih na Dunaj. Od tega nima koristi kmet, ampak prekupčevalec, meščanom pa tega domačega živila v primerni kvaliteti primanjkuje. Preko zime bo še mnogo hujše.

m Dunajski češki otroci na povratku iz letovišč. Danes dopoldan je pasiral Maribor vlak z 960 češkimi šolskimi otroci z Dunaja, ki so se nahajali na počitnicah v Daruvaru. Otroci so potovali pod nadzorstvom 41 spremiljevalcev.

m Ljudski knjižnici je daroval nek mariborski denarni zavod, ki noče biti imenovan, 1000 K. — Stalni knjižnični podpornik, g. Lepše Ganter, plačilni nakar, sedaj v kavarni Beograd, pa je kupil knjižnici celo zbirko elegantno vezanih Dumasovih romanov za 1400 K. Plemenitim darovalcem, ki naj najdejo vredne posnemalce, iskrena hvala.

m Cercle français otvarja 3. oktobra tri francoske kurze in sicer začetniški, nadaljevalni in konverzacijski kurz. Vpisovanje v te kurze se vrši v torek 25. in v petek 29. septembra v društveni čitalnici (drž. gimn. pritličje na levo), po zneje pa začetkom in koncem vsake francoske ure; kurzi bodo, kakor lani, dvakrat na teden, ob torkih in petkih od 18. do 19. ure na moškem učiteljskem, II. nadstropje. Društvena čitalnica bo odprta ob ponedeljkih, sredah in petkih od 17. do 19. ure. Članom so tam na razpolago: Le Temps, Le Journal des Debats, Le Journal, La Revue des Deux Mondes, L'Illustration, Femina, Les Œuvres pour Tous in več stotin modernih fran-

coskih knjig, ki si jih člani lahko izposodijo na dom. Da goji posebno tudi francosko konverzacijo, bo društvo prirejalo vsako 1. in 3. soboto v mesecu od 17. do 19. ure prijateljski sestanke v svoji čitalnici. Člane pa prosimo, naj se prav v velikem številu udeležijo teh prireditve. Za prihodnje mesece je tudi že pripravljen več zanimivih francoskih predavanj. Šolnina za vsak kurz je 15 din. mesečno. Redni člani plačajo članarino letnih 12 din., novi člani razen tega enkratno vpisnino 6 din.

m Društvo jugoslovenskih akademikov v Mariboru javlja sl. občinstvu, da se že javljeni zabavni večer s plesom vrši 30. t. m. ob 20. uri v vseh prostorih Narodnega doma. Gmotno stanje akademске omladine je letos tako otežkočeno, kakor še ni bilo nikoli. Ne samo za one akademike, ki študirajo v inozemstvu, tudi v domovini v bližnji Ljubljani jim bo življenje težko in marsikateri bo letos moral opustiti študij, če ne bo pravočasno podpore. Podporno društvo v Ljubljani je v razpustu, državne štipendije še niso regulirane, najbrž jih še v doglednem času ne bo. DJA v Mariboru šteje preko 60 članov, med njimi je polovica takih, ki se z lastnimi sredstvi nikakor ne morejo vzdržati. Navezani so na podporo. Ker je čisti dobiček prireditve namenjen revnim članom se obrača DJA na vso, akademski omladini naklonjeno občinstvo, da s številnim obiskom pripomore h kar najboljšemu gmotnemu uspehu prireditve.

m Trgovska nadaljevalna šola. Vpisovanje se vrši v nedeljo 1. oktobra od 8. do 12. ure. Predložiti se ima zadnje šolsko izpričevalo. Na novo vstopivši naj prinese krstni list in zadnje šolsko izpričevalo ter imajo položiti sprejemni izpit, ki se vrši isti dan od 2. do 4. ure. Redni pouk se začne 2. oktobra. Vodstvo šole.

m Shod žena državnih nameščencev zoper draginjo. V ponedeljek dne 25. t. m. se vrši ob 8. uri zvečer v Narodnem domu shod žena državnih nameščencev zoper draginjo. Na shodu se bo orisal obupen položaj državnih nameščencev in njihovih družin. Med drugim poroča pisateljica gospa Bartol-Nadliškova iz Ljubljane. Žene, udeležite se shoda polnoštevilno! Sklicateljice: Božica Tominškova, rav. soproga; Antonija Pirčeva, rav. sopr.; Alma Mulejeva, sopr. sod. sv.; Dora Štefinova, sopr. postajenač.; Milka Pirnatova, sopr. drž. viš. živinozdr.; Antonija Francetova, sopr. davč. upr.; Klementina Vrščojeva, sopr. eksek.; M. Humekova, učiteljica; Zora Ribaričeva, sopr. prof.; Marija Hartnerjeva, sopr. straž.

m Če se razvamejo stara srea. Pred par dnevi smo poročali, da je na nepojasnjen način in neznano kam izginil Mariborčanom dobro znani 84-l. prodajalec klobas, Žmaher. O njegovi zagonetni usodi se je mnogo govorilo in ugibalo, gotovega pa seveda ni vedel nihče. To govorjenje pa je dalo povod policiji, da se je pričela zanimati za zadevo in posrečilo se ji je res izvedeti zanimive podatke. Pogrešani Žmaher je bil, kakor se je ugotovilo, kljub visoki starosti vendar — srečen ženin in bi bil, ako bi ne bil izginil, postal kmalu tudi »mlad« zakonski mož. Smolo pa je imel v tem, da je njegovo izvoljenko, seveda tudi ne več mlado, ljubil še nekdo drugi, 60 letni Miha Šetar. Kjer sta dva tekmeča pri eni nevesti, tam je seveda tudi ljubosumnost, tako je pri mladih in tako je bilo tudi pri teh starih. Šetar je bil silno ljubosumen na Žmaherja ter mu je nedavno celo pred pričami objubil, da ga bo vrgel v Dravo, ako ne opusti namere poročiti se z njegovo oboževanko. Žmaher pa se tega seveda ni ustrašil in ni opustil svoje namere, kajti ljubezen je ljubezen, ta se ne straši ničesar, tudi Drave ne. Bilo pa že kakor bilo — Žmaher je res prišel in policiji je prišlo na misel, da ga je treba ločiti od Šetarja. Šetar je bil tako močan, da ga je nje zadržal in spravi v Dravo, za to ga je aretirala in izročila državnemu pravdnistvu radi nevarne grožnje in v nadi, da bo morda le vedel povedati, kje se nahaja Žmaher, oziroma kaj se je z njim zgodilo. Morda bomo torej v kratkem poročili še kaj več o tragediji te stare ljubezni.

m Cirkus »Drina.« V sinočni roko-borbi je premagal Mariborčan Tšchar-ge Italijana Rosano.

m Koncert v parku tukajšnje god-be jutri v nedeljo 24. t. m., ki se vrši od 11. do 12. ure, ima sledeči program: 1. Binički: »Kraljeve garde«, marš. 2. Parma: »Pozdrav z Gorenjske«, valček. 3. Smetana: »Ouvertura iz opere: Libuša.« 4. Heiden: »Slovanski sveti«, potpuri. 5. Saint Saens: Fantazija iz opere: »Samson in Dalila.« 6. Fučík: »Triglav«, marš.

m Pečnikov učni zavod za ritmično gimnastiko in moderne plesne otvori svojo letošnjo kurzo sezono v ponedeljek dne 20. oktobra. Podrobnosti so razvidne iz današnjega oglasa.

m Cirkus »Drina.« V soboto dne 23. t. m. roko-borba. 1. par: Tšcharre proti Druženovič. 2. par: Tom Sajer proti Semič do zmage. 3. par: Stokič proti Sturman. 4. par: ameriška roko-borba: Stanley proti Popovič. — Boksanje Derussier proti Efanedi. — V nedeljo dne 24. t. m. popoldanska predstava. Rokoborba: Zanelatto proti E-fendi. Boksanje Derussier proti De St. Bruno. — Večerna predstava. Rokoborba: 1. par: Stokič proti Stanley. 2. par: Tšcharre proti Tom Sajer. 3. par: Druženovič proti Semič. 4. par: amer. roko-borba: Popovič proti De St. Bruno. Boksanje: Rossano proti Sturman. Sod-nik: Lebedinsky.

m Velika kavarna. Najmodernejša Kavarna v Sloveniji. Na razpolago tu in inozemski listi. Eleganten Bar. — Dnevno koncerti.

m Hotel Halbwidl danes nedelja 24. septembra predpoldanski in večerni koncert, sveže Götzovo pivo, prvovrstna vina in izborna kuhinja.

Gremiju trgovcev v Mariboru.

Po dolgi in težki boji si je pri-boril Maribor svojo nacionalno pravico, otresel se je dolgoletnih suženjskih vezi ter tako postal last naroda, od katerega je bil od nekdaj. In sedaj je naloga nas vseh, ki se zavedamo kolkakega pomena ima za nas ta nacionalni mejnik, da ga skušamo prepojit s čim večjo nacionalno zavednostjo in ga dvigniti na čimvečjo kulturno stop-njo.

Ena najvažnejših kulturnih institucij je za vsak narod brezdvomno gledališče, ki je po treh letih svojega delovanja dobilo naslov: Narodno gledališče.

Uprava Narodnega gledališča si je osvojila načelo, dvigniti sedanji nivo te institucije do višje umetnosti in ga dovršiti do enakovrednosti prvih gledališč naše države.

Da pa je možno doseči ta cilj, potrebno je sodelovanje vseh slojev mesta Maribor in dvigniti gledališče na isti način, kakor je ob prevratu dvignila Ljubljana svoj hram umetnosti, osigurati mu je treba s pripomočjo vseh onih, ki čutijo smisel za umetnost in ki se zavedajo, bodisi po svojem staležu, bodisi iz ljubezni, te svoje dolžnosti.

Znano je, da absorbira oprema dram-skih, opernih in operetnih del ogromne svote, katerih naše gledališče, tako fundirano kakor je danes, ne znore. Zato je nujno potrebno, da priskoči narod tej svoji edini umetniški instituciji na severu naše domovine v najizdatnejšo pomoč. Podpisana uprava si usoja zatorej zaprositi tudi p. n. gremij trgovcev v Mariboru za blagohotno pomoč in sicer v tem smislu, da bi pri svojih cenjenih članih trgovcih in industrijalcih mesta in okoliša Maribora na primeren način podpirala našo prošnjo, ki obstoji v tem, da bi vsak izmed omenjenih p. n. članov po svoji moči prispeval materijelno s predmeti svoje stroke, ki so vporabni pri opremljenju gledaliških iger. Tako bi bilo za gledališče velike važnosti, ako bi ga trgovci podarili upravi ostanke manufakture, nemodne obleke in oprave, železniske predmete, papir, barve, les itd. Vsaka stvar je pri gledališču vporabna in ob pomanjkanju iste rasttjo stroški režije ter ogrožajo nadaljni obstoj.

Podaritev takih predmetov sigurne ne bo obteževala naših p. n. trgovcev, nasprotno se nadamo, da bodo, uvidevajoč položaj gledališča, radevolje priskočili po svoji možnosti Upravi v pomoč in s svojimi doprineski pripomogli k razvitju slovenske Talije v Mariboru.

Sport.

Tennis-turnir za prvenstvo Maribora. Za današnji turnir, ki se vrši na športnem prostoru »Maribora«, so došle naslednje prijave: I. za igro gospodov-podincev: gg. dr. Blanke, Felber, Kostial, Leyrer, Paternolli, dr. Robič, Roglič, Skrbinešek, kap. Šuput, Wiesthaler, Zunković. II. Igra dame podincev: dame dr. Kramis, Kren, Masburg, dr. Ravnik, Stergar. III. Gospodje v dvoje: Pari Blanke-Wiesthaler, Kostial-Zunković, Leyrer-Felber, Roglič-Šuput. IV. Mešana igra v dvoje: pari gg. dr. Kraus-Leyrer, gđe. Kren-Wiesthaler, gđe. Stergar-Kostial, g. dr. Ravnik-Roglič. Izrečani so do danes sledeči gg. igralci: dr. Robič kontra Kostial; Paternolli kontra Felber; Zunković kontra Leyrer, Stergar-Kostial kontra Kren-Wiesthaler. Pričetek ob 9. uri predpoldne.

Svoboda: Rapid. Pavenstvena tekma se vrši v nedeljo ob pol 16. uri na »Mariborovem igrišču« v Ljudskem vrtu. Ker so po dosedanjih rezultatih jenskih prvenstvenih tekem s točkami vsi klubi enaki, je pričakovati ostrega boja od obeh strani.

m V nedeljo dne 24. t. m. ob 8. uri otvoritev razstave! Vsi na Glavni trg! Razstava samo dopoldne!

Porotno sodišče.

Maribor, 22. septembra.

Svojega sina umoril.

Janez Zelenik st., prevzitar v Pacinju pri Ptuj, rojen 1847 v Loškem vrhu, je obtožen, da je dne 9. maja t. l. sina Janeza udaril v spanju dvakrat s sekuro za vrat in ga umoril. Obtožnica pravi:

Pokojni Janez Zelenik ml. je živel do pusta 1922 v srečnem zakonu s svojo ženo Ano. Bila sta pridna gospodarja. Od pusta naprej pa je začel Janez Zelenik popivati, tako da je bil skoro vsak večer pijan, v pijanosti razsajal ter svoji ženi in očetu Janezu Zeleniku st. grozil in jih podil iz hiše. Njegova žena je morala ponovno bežati pred njim in prenočiti pri sosedu Marija Tobijasevi. Vzroka, zakaj se je ranjki udal pijančevanju, preiskava ni dovolj in brezdvomno pojasnila. Domneva se, da mu žena ni hotela izkazovati ljubezni, ker je imela morda ljubavno razmerje z nečakom njenega moža Jakobom Tobijasev ali kom drugim. To domnevo potrjujejo priče Stefan Lubec in Janez Petrovič. Ta razlog bi potem njegovo početje opravičeval in bi se nikakor ne smelo trdit, da je bil on kriv domačih preprirov. Nikdar pa se ni lotil niti žene, niti svojega očeta, bil je slaboten mož, slabjši od svojega

že 74 let starega očeta Janeza Zelenika st. Žena Ana in oče Zelenik st. nista imela torej povoda se ga bati. Dne 8. maja t. l. je naznanil občinski svetovalec Janez Brmež v Pacinju na orožniški stanici v Ptuj, da leži posestnik Janez Zelenik ml. v Pacinju v svoji postelji umorjen. Poizvedujočim orožnikom je takoj priznal obdolženec Ivan Zelenik st., da je imenovanega dne zjutraj okoli 5. ure udaril s sekuro za vrat svojega sina Ivana Zelenika ml. ki je trdno spal v postelji, in sicer s tako silo, da se ni več ganil. Obdolženec je vzdržal tudi pri sodišču popolno priznanje in še navedel, da se je kritično jutro najprej prepričal, če spi njegov sin, stopil na to v klet po težko in ostro sekuro in udaril z njo svojega sina za vrat v spanju, tako da je bil pri priči mrtev. Motiv in namen pojasnjuje obdolženec s tem, da je bil njegov sin udan pijači ter v pijanosti grdo ravnal s svojo ženo Ano in grozil njemu in nji s smrtjo. Bal se je, ker se sin ni brigal več za posestvo, da bo posestvo zapravil in pahnil tudi svoja dva otroka, ki sta še v nežni starosti, v bedo. Da napravi temu konec, je sklenil spraviti svojega sina s sveta. Toda kakor že omenjeno, temu ni bilo do pičice tako, zlasti se mu ne more očitati, da bi zapravil in vse žalostne prizore v družini zakrivil sam. Preiskava je dognala, da je bila mnogo kriva tudi njegova žena. Tako je ona v noči 4. 5. 1922 v spanju napadla svojega moža s sekuro, ga dvakrat udarila in lahko ranila na zatilju in desni rami in zamahnila tretjkrat proti njegovi glavi, radi česar se bo morala zagovarjati pred sodiščem.

Ker je zagovornik obtoženca zahteval zaslisanje vseh prič pred poroto in ker je dalje sodišče smatralo z ozirom na izvanrednost slučaja, da je oče ubil sina, da treba vsekakor preiskati obtoženčovo duševno stanje, je bila razprava preložena do prihodnjega zasedanja.

—O—

Maribor, 22. septembra.

Roparska družba.

Danes so se imeli mariborski porotniki baviti s slučajem, ki spada v kompetenco celjskega okr. sod. Ker sta pa bila pri tem sodišču za septembarsko zasedanje samo dva porotna slučaja, je ljubljansko višje deželno sodišče delegiralo oba slučaja v sodbo mariborski poroti.

Obtožen je Franc Založnik, samski, tesar iz Hudine pri Vitanju, rojen leta 1885 v fari Skomer, da je v noči 7. jan. 1919 v Skomru v družbi roparskih tovarišev Jožefa in Franca Fijavija, Ignaca Rosa, Frid. Germa in Matija Braška izvršil roparski napad na Ivana in Filipa Iršiča ter Simona in Marijo Švab. Na treh kraljev dan popoldne se je z navedenimi dogovoril, da izvrši roparski napad na Ivana Iršiča in Simona Švaba in jima odvzame denar.

Oba sta premožna. Roparji so se zbrali v Iršičevi koči, četrte ure od glavne hiše. Oboroženi so bili z vojaškimi puškami, bodali, sekuro in palico. Zvečer ob 8. uri že je šla Iršičeva rodbina k počitku. O polnoči so navedeni strli večna vrata in vdrli v hišo. V obrazih so se vsi popačili, da jih ni bilo spoznati. Skozi vežo so vdrli v prvo sobo, kjer so spali vsi domači razum gospodarja Ivana Iršiča, ki je spal v sosedni sobi. Šli so takoj nad njega, mu nastavili na prsa puško, katero je pa Ivan Iršič za cev pograbil in se boril za njo s Fijavjem. Očetu je priskočil na pomoč sin Filip; oče je hitro skočil v svojo sobo po samokres, pa ni upal streljati na roparje, ker se je bal, da zadene koga izmed domačih. V tem je pa že drug ropar nastavlil Iršiču na prsa puško z bajonetom. Gospodarjeva žena je s kričkom »Jezus! Jezus!« priskočila možu na pomoč. Roparji pa so med tem tepili Filipa s puškinimi kopiti in sekuro, da je dobil težko poškodbo na glavi. Vendar se mu je posrečilo poriniti enega roparja za peč in pozvati očeta: »ate, vstrelite tega bandita!« Oče je tri ali štirikrat pritisnil na petelina, vendar se strel ni hotel sprožiti. Zato je skočil po drug samokres. Med tem pa so se roparji že umaknili v vežo. Tja pa Iršič ni upal streljati, ker se mu je v temi zdelo, da je med roparji njegova žena. Med tem je pa raz znanjih stopnje počil strel in Marija Iršič se je kmalu nato zgrudila mrtva. Roparji so odšli, ne da se jim bilo posrečilo kaj odnesti. A ni jim bilo dovolj. Šli so k 20 minut oddaljenemu sosedu Simonu Švabu, tudi tam vdrli, šli nad gospodarja v sobo, kjer je ta spal z ženo in dvema 8 in 11 let starimi vnuki. Simon Švab je skočil iz postelje, a že je zamahnil proti njemu en ropar s sekuro, Švab pa je udarec prestregel. Preril se je nato z roparjem iz sobe v vežo, tam pa sta ga že napadla dva druga in ga vrgla na tla. Prvi je nato vdril nazaj v sobo ter pobasal iz omare denar in hranilne knjižice. Roparji, ki so nato izginili, so odnesli 4040 K gotovine ter dve hranilni knjižici po 500 in 2000 K. Ostali obtoženci, katere ji je l. 1919 doletela zaslužena kazen, so Založnika označili kot povzročitelja ropa. Vendar ga do 19. julija 1922 ni bilo mogoče izslediti. Ta dan pa so ga izsledili orožniki v Vrbovcu na Hrvatskem, kjer je bil osumljen, da je umoril meseca aprila 1921 seljaka Franca Skrinariča in si nato njegovo ženo pridobil za priležnico. TVendar se mu umor Skrinariča ni mogel dokazati.

Porotniki so Založnika spoznali krivim in je na podlagi krivdoreka porotnikov bil obsojen na 10 let težke ječe.

—O—

Maribor, 23. sept.

Požigalec.

Tudi današnji slučaj je delegiran v Maribor od celjske okrožne sodnije.

Obtožen je Josip Jagodič, delavec, rojen l. 1867, v Stranjah, nazadnje biva joč v Košnici, vdovec, da je požigal in goljufal. Dne 21. febr. t. l. je krog 21. ure potikal nekdo na okno posestnice Amalijske Arzenšek v St. Vidu pri Grobelnem in prosil za prenočišče, ki mu ga pa ona ni mogla dati. Ko je nekaj minut pozneje šla Arzenškova pogledat v mlin, je opazila na slamnati hišni strehi plamen. S pomočjo sosedov je bil ogenj hitro pogasjen. Isto noč krog 22. ure je današnji obtoženec pil v gostilni Naratovi v St. Vidu nekaj vina. Prosil je tudi prenočišča, pa ga ni dobil in je zato zabavljal. Ena nro pozneje pa je potikal na okno stanovanja Vinka Narata, brata gostilničarja Narata, v poslopju Bevsheve gostilne in prosil za prenočišče. Narat mu ga ni dal. Pol ure nato pa je izbruhnil požar na poslopju posestnika Antona Sivka in upepelil gospodarsko poslopje z vsemi pridelki. Sum je padel na današnjega obdolženca, ki se je tisto noč klatil po St. Vidu, da je zažgal iz jeze, ker ni dobil prenočišča. Vse okoliščine govore za njegovo krivdo, dasi on skuša dokazati, da je šel tisto noč na Ponikvo in oddam v Lemberg k bratu. Tudi isti večer obdolženec pil v gostilni Ane Cmok na Grobelnem, pa jo je obdolženec da bi plačal zapitek 56 K. Obdolženec je tudi tatvine smodnika, ki je bil last okr. zastopa celjskega in ki se je našel v njegovih posesti.

Porotniki se niso mogli prepričati o Jagodičevi krivdi glede požiga in je bilo tozadevno vprašanje z 10 glasovi izmed 12 zanikano. Pač pa so potrdili vprašanje glede goljufije. Jagodič je bil na podlagi tega glede obtožbe požiga oproščen, obsojen pa radi goljufije an 6 mesecev strogega zapor.

Gospodarstvo.

HMELJ.

IV. brzojavno tržno poročilo.

Nürnberg, 20. 9. 1922. 400 bal prodanih, prva nespremenjen, srednji pri nazadujočih cenah. Legisch. g Nabava moke za vojaštvo. Komanda Dravske divizijske oblasti sporoča, da se bode dne 9. okt. 1922. ob 11. uri predpoldne v intendanturi IV. armijske oblasti v Zagrebu zaključila javna ustmena licitacija glede dobave moke (brašna) za garnizije: Zagreb, Ljubljana, Maribor, Celje in Osijek. Natančnejši pogoji so razvidni v intendanturah Dravske, Savske in Osješke divizijske oblasti.

g Dobava nogavic in šalov. Pri odeljenju za mornarico v Zemunu se vrši dne 5. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave 12.000 parov bombažastih nogavic, 9.000 parov volnenih nogavic in 4.000 volnenih šalov.

Glavni urednik: Radivoj Rebar
Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Bernhard Kellermann:

PREDOR.

Roman.
(Dalje.)

(56)

Harriman je bil v predor poslal rešilne vlake, pa so se vrnili, ker so jih po četrterih tračnicah vunkaj brzeči vlaki potisnili nazaj.

Harriman je bil trideset minut po štirih brzojavil Allanu; le tega je brzojavka prestregla v spalnem vozu Newyork-Buffalo; Allan je odgovoril, da se naglo vrne s posebnim vlakom, da je eksplozija izključena, ker streliva v ognju le zgore, tudi je količina razstreliv v stroju samem zelo majhna. Rešilne vlake! Na vse postajnice inženjerje! V goreči rov povodenj!

Allanu je lahko govoriti. Saj je povsem nemogoče, zdaj je v predor spravi vsaj en vlak, čeprav je Harriman takoj odredil, da naj vlake pravilno kretajo na tirnice, ki drže navzven.

Nikdo več ni telefoniral, samo v petnajsti, šestnajsti in osemnajsti postajnici so še bili inženjerji, ki so javljali, da so mimo šli vsi vlaki.

Čez nekaj časa pa so bili tiri prosti in Harriman je poslal v predor zapored štiri rešilne vlake.

Množica jih je gledala grdo, a jih je pustila mimo sebe.

Poedine ženske so ozmerjale inženjerje s prostaskimi posvkami. Razdraženost je bila iz minute v minuto hujša. Potem pa, okoli desetih, so prispeli prvi vlaki z delavci iz »vice«.

Zdaj ni bilo več nobene dvojbe, da je katastrofa strašnejša, nego bi kdo mogel slutiti.

Dospevalo je zmeraj več vlakov in zdaj so prihajala moštva, ki so kričala: »V zadnjih trideset kilometrih je mrtvo vse!«

Može z onesnaženimi žoltimi obrazi, ki so dospevali iz predora, so obstopali ter zasipavali s tisočeriimi vprašanji, na katera niso vedeli odgovarjati. Stokrat so morali praviti, kar jim je bilo znanega o nesreči, pa bi bilo povedano z desetimi besedami. Žene, ki so našle svojega moža, so ga objemale in svojo radost kazale do kraja neprikrito drugim, ki so še kopnele v strahotni negotovosti. Po njih lice je blodil strah, neutrudno so povpraševale, kaj niso nič videli njih moža, tiho so jokale, begale tja in sem in vikale in klele, pa so spet mirno stale in z vprtimi očmi gledale po progi navzdol, dokler jih ni strah jel pojeti na novo.

Še zmeraj se je upalo; zakaj da je »v zadnjih trideset kilometrih mrtvo vse,« je bilo, kakor se je pokazalo, pretirana trditev.

Končno je navzgor prispel tudi vlak, katerega je zadrževal inženjer Barmann, dokler ga niso ustrelili. Ta vlak je pripeljal prvega mrtveca, nekega Italijana. Ali temu Italijanu življenja ni vzela katastrofa. Z rojakom, ki mu je bil amico, sta se v obupni borbi za prostor na železničnem vozu spopadla na nož in v tej borbi je rojaka zaklal. Grudeči se amico mu je razparal trebuh in Italijan je na vožnji iz notrine umrl. Vsekako je bil to prvi mrtvec. Fotograf za Edison Bio je sukal ročico svojega aparata.

Ko so mrtveca nesli v postajno poslopje, se je v množici zgodila duševna eksplozija! Razjarjenost je vzplamenela! In nenadoma so vsi jeli vpiti (prav kakor oni v predoru): »Kje je Mac? Mac mora poplačati!«

V tem se je prerinila skozi gnečo histerično veka-joča ženska in je zdirjala za mrtvecem. Hiteč za njim, si je šopoma pulila lase in razcunjala saphro haljino. »Cézare! Cézare!« — Da, bil je njen Cesare.

Ko pa so razdražena delavska krdela Barmannovega vlaka (večidel Italijani in črnci) povedala, da ne pride več noben vlak — je vse potihnilo ...

»Noben vlak več?«

»Mi smo zadnji!«

»Kaj ste?«

»Zadnji! Mi smo zadnji!«

Bilo je, kakor da se je na množico usula toča kar teč. Vse je begalo tja in sem, brezumno, zmedeno, z rokami ob sencih, kakor da so zadeti v glavo.

»Zadnji! Ti so zadnji!«

Ženske so se grudile na tla in so javkale, otroci so plakali; drugi pa so takoj zahlepel po osveto. In na mah se je začela vsa ogromna množica pomikati in nad njo je plul oblak vpitja in hrupa.

Temnopolten čokat Poljak z marcialnimi brki se je vzel na skalo in je zarulil: »Mac jih ima ulete v mišnici — v mišnici! — Na osveto za sodruga!«

Množica je vzbesnela. Ko bi trenil, je bil v sleherni roki kamen, ljudsko orožje, in kamenja je bilo tod zadosti. (Eden izmed vzrokov, zakaj ceste po vsem mestih radi tlakajo z asfaltom!)

V naslednjih treh sekundah ni bilo več ni eno okno poslopja celo.

»Harriman, vun!«

Toda Harriman se ni več pokazal.

Po telefonu je naročil milico, zakaj peščica redarjev predorskega mesta je bila brez moči. Zdaj je bled in hilpajoč ždel v kotu in ni več mogel misliti.

Psovali so ga in podoba je bila, da bodo hišo naskočili. V tem pa je Poljak sprožil nekaj drugega: Saj so krivi prav vsi inženjerji! Naj se jim zapalijo hiše nad glavami ter sežgo babe in otročad!«

»Tisoči, tisoči so mrtvi!«

»Vsi morajo poginiti!« je vresčala Italijanka, ki ji je bil mož zaklan. »Vsi! — Na osveto za Cezariata!« Drevila se je pred njimi, živa furija v cunjah in z zmrašenimi lasmi.

Množica se je valila črez graditvene sipine v sivi dež, vsenaokoli je bučal divji hrup. Zakonski možje, redniki, očetje mrtvi — pomanjkanje

(Dalje prihodnjič.)

Seno in krmilno slamo

dobavlja v najboljši kvaliteti franko vagon
ANTON BIRGMAYER, Maribor, Aleksandrova cesta št. 77. — — — — — 1774

Solske torbice

in tudi druge na izbero pri Iv. Kravos, Aleksandrova c. 13, na vogalu. Istotam se kupijo stekleni nastavki z oporami vred za izložbena okna. 1715

**Pristopajte
k Jugoslovenski
Matici.**

Mala oznanila.

Trgovski uradnik, 24 let star, slovensčine in nemščine v govoru in pisavi vešč, govori tudi hrvaško, v vsem kontorskem delu izvešan, posebno računanje delavskega obračuna, isče od 1. oktobra stalno službo. Pismene ponudbe pod „Sposoben“ na upravo. 1784

Knjigovodja (kinjo), izv. znan, zanesljivo moč, sprejme za oprekanje v Račju dr. R. Piopas v Mariboru. 1780 3-1

Učenec se sprejme pri krojaču Rajko Zoller, Maribor, Pristan št. 61. 1777

Trezen, zanesljiv naobrazenec, zn. žen starih jezikov, isče službo v pisarni ali trgovini. Ponudbe pod „1600 kron“ na upravo lista. 1767

Učiteljica za ljudske in mešarske šole podučuje nemščino. Naslov pove uprava „Tabora“. 1760 2-1

Slugo (laboranta) za takoj isče lekarna „Pri sv. Arhu“. 1754

Malo, dobroohranjeno posestvo v bližini Maribora se proti takojšnjemu plačilu K 300.000 isče v nakup. Ponudbe pod „Takojšnje plačilo“ na upravo „Tabora“. 1770

Klubska garnitura na prodaj. Gregorčičeva 16-1. 1748

Brennabor otroški vozček na prodaj. Naslov pove uprave. 1776

Mali sodčki in velike steklenice na prodaj. Lekarniška ulica 2. 1768

Kompletna politirana postelja z nočno omario se prodaj ali zamenja za drva in premog. Naslov v upravi. 1766

Vinski sod, vsebuje 1860 lit. na prodaj. Očka, gostilna „Pri Pohorcu“, Tezno 98. 1771

Iščem meblirano sobo, če mogoče z uporsbo kuhinje. Sprejemati tudi sobo z stediškom izven mesta. Ponudbe pod „Takoj 333“. 1772

Na prodaj omara, mala omara in stala za kore. Jezdarska ulica 8-20 c. d. 1782

Hiša v Studencih z 4 stanovanji in vrtom se prodaj. Dve sobi in kuhinja sta takoj prosti. Posredovalci izključeni. — Naslov v upravi. 1787 2-1

Sprejme se 2-3 gospode ali gospodične na hrano in stanovanje. — Naslov pove uprava. 1788

Kapeinik Hermann Frisch (učenc Hofmanna) začne zopet podučevanje v glasovirju. Oglasiti se je v Trubarjevi ulici 5. 1785

KONTORISTINJO

veščo slovenskega in nemškega jezika, stenografije in strojepisja, sprejme za 1. oktobra Anton Birgmaier, Maribor, Aleksandrova cesta št. 77. 1773

Cenjene dame!

Poskusite in prepričate se boste, da dobite najceneje klobuke pri modistini Marica Savnik, Mlinska ul. 9. Sprejemajo se vsakovrstna popravila in preformanje starih klobukov. — — — — — 1783

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridejke kupuje in prodaja **ANDREJ OSET**, Maribor, Aleksandrova cesta št. 57. Telefon št. 88. 1328

Priložnostni nakup:

Fiat-tovorni auto 1½ ton
Perl-tovorni auto 3-4 ton
Phänomobil z dvema sedežema, 12 konjskih moči. 1738 3-3

Vprašati pri

Viljem Linniger in drug, Maribor, Cankarjeva 1.

IZJAVA.

Podpisani J. Ravnik obžalujem vse, v Jugoslaviji št. 47 z dne 24. II. 1921 in števil. 127 z dne 31. V. 1921 pod naslovom „Tudi eden iz Koroške“ proti g. J. Pošinger naperjene neosnovane napade, za katere nimam dokazov. Zahvaljujem se g. Pošingerju za odstop od zasebne tožbe. 1765 **J. Ravnik.**

Tovarniška zaloga
češkega in angleškega
manufakturnega blaga
se dobi po najnižjih cenah
pri
J. TRPIN, MARIBOR
Glavni trg št. 17. — 1473

Leseno pohištvo
Železno pohištvo
Tapetn. pohištvo
Pisarn. pohištvo
Posteljna oprava
Preproge
Zavesa
Blago za pohištvo
Posteljno perje
izvanredno nizke cene
v zalogi pohištva

Karol Preis

Maribor
Gospodarska ulica št. 20
Pirhanova hiša.
Svobodni ogledi
Goniki brezplačno!

Vrtnarstvo
IGNAC VAUDA
v Ptuj
se priporoča. 1740

Posestvo z hišo se lahko takoj naseli pri Makolah-Poljčane, 4 in pol orlov kron 120.000. Realiteta pisarna „Rapid“, Maribor, Gosposka ulica 28. 1775

Odda se velik lokal s stanovanjem. Uporabi se lahko za pisarno, črkoslikarstvo in tiskarstvo. Naslov v upravi. 1781

Ubiranje in popraviljanje glasovirjev prevzema z garancijo A. Hallecker, Zidovska ulica 1. 1778

Suhe gobe, lipovo cvetje, brinjevo olje in poljske pridejke plača najbolje tvrdka Sirc-Rant, Kranj, telef. int. št. 9, in nudi po najnižjih cenah na debelo sladkor, riž, olje, kavo itd. Prosim za ponudbe gob z vzorci. 1463

Brivnica Frana Novaka na Aleksandrovi cesti št. 22 se priporoča. 3

Jedilnica z mramornatimi ploščami, plišast divan, spalni divan, 4 posamezne postelje, komad 200-350 D, kompl. postelja z žimnico, kompletna spalna garnitura za 1 osebo, visoka svetilka, posteljna pregrinja, plišasta jopca, površniki z svilo podloženi, komad 400 D. Vpraša se: Rotovški trg 8, I. nadst. levo. 1768

Kupim pianino, kratek glasovir in orkestrion. Hotel Halbwidl, soba št. 5. 1757 2-2

Kupim lahki enovprežni voz sivalni stroj in kuhinjsko omaro. Hotel Halbwidl, soba št. 5. 1756 2-2

Iščem K 20.000 posojila za trgovsko podjetje proti 15% obrestim. Varnost zjamčena. Ponudbe na upravo lista pod „št. 33“. 1738 2-2

Priporočam brivnico „Union“ na Glavnem trgu s prvovrstno postrežbo. Roškar, poslovodja. 1750

Motor 3-6 ks (za bencin) se kapi. Dopis in cena pod „Motor“ na upravo. 1752 2-2

Stanovanje, dve sobi, kabinet, velika kuhinja, vse snažno, z električno razsvetljavo, zamenjam za enako z manjšo kuhinjo v bližini Aleksandrove ceste. Naslov se izve v upravnistvu. 1742 2-2

Pohištvo za spalne in jedilne sobe iz tudega in mehkega lesa po znižanih cenah. Tovarna za pohištvo, Koroška cesta 46. 1734 6-5

Nova trda spalnica se ceno prodaj. Aleksandrova c. 208. 1719 2-2

Učni zavod za ritmično gimnastiko in moderne plesse.

Lastnik: Jakob Pačnik, poklicni plesalec ter bivši plesni učitelj kraljeve vojaške višje realke v Mariboru. Asistentinja: gđ. Hedvika Pačnikova, učiteljica in plesna učiteljica samostanske šole v Mariboru. Otvoritev dnevnih plesnih kurzov za začetnike in vnapredence se vrši dne 20. oktobra t. l. Posebni kurzi za ples 1. 1922. in moderne plesse 1. 1923., otroški kurzi za exercises preparatoires, porta de bras, ritmično gimnastiko po sistemu Gustava Engelhardta, učiteljica na visoki šoli za pouk plesne umetnosti v Berlinu in Lipskem. Učna lokala: dvorana Pizenske restavracije v Tattenbachovi ulici, za zaključene družbe in pouk posameznikov pa Krekova ul. 8, pritličje. Pouk posameznikov dnevno od 10. do 17. ure.

Kurzna pristojbina za celotno sezijo znaša 600 K, za zaključene družbe in pouk posameznikov po dogovoru. 1769

Prodajalka

vešča nem. in slov. jezika, se sprejme takoj v večjo trgovino. Reflektira se le na zanesljivo z večletno prakso dobro izurjeno moč. Naslov pove uprava. 1790 4-1

Poštna pomočnica

se sprejme takoj pri poštnem uradu v Jarenini. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru. 1729 6-6

POSESTVO

v bližini Maribora, krasna lega ob glavni cesti, približno 50 orolov, arondirano, lepi vinogradi, njive, gozd, udobno opremljena stanovanjska hiša, gospodarska poslopja s fundusom, motor 8 HP, se takoj s celim letošnjim pridelkom prodaj. Naslov v upravi. 1769

Železo

vseh vrst

traverze, cement, pločevino, žice in žičnike

po najnižji ceni priporoča

Ivan Koradžija,

trgovina z železnino na debelo

Maribor, Aleksandrova 23.

Telefon Interurban 313.

Telefon Interurban 313.

Zaloga čevljev
lastnega izdelka

Dragotin Roglič, Koroška cesta št. 19, Maribor
Komisijska zaloga pri Betki Lešnik, Gosposka ul. 14

:: „KARO“ ::
varstvena znamka

Danes konjska dirka na Teznu.

Začetek točno ob 14. uri. Odhod vlaka iz glav. kol. ob pol 14. uri. Nazaj vozi vlak ob 18.45. uri.

HALO!... KAM PA PO DIRKI?
V gostilno „PRI LIPI“ v Radvanje,

kjer se vrši

koncert

brez vstopnine. Izborna kuhinja, specialna vina.
K obilnemu obisku vabi

Anderle.

Saldakontist

se sprejme takoj v večjem tovarniškem podjetju v Mariboru. —
Podrobne penudbe pod šifro „Zmožna delavna moč“ na
upravo tega lista. 1745 2-2

Usnjate suknje

raglane, pelerine, izgotovljene oble-
ke za gospode in dečke priporoča po
po nizkih cenah

Franc Zwerlin

Maribor, Aleksandrova c. 28.

Naročila po meri se izvrše

1764 — hitro in elegantno. — 3-1

AMERIKANSKI

in angleški

Singer šivalni stroji

Singer igle
in

nadomestni
deli.

Lastna
mekanična
delavnica.

Singer olje,
niti, svila itd.

Prodaja
na
obroke.

Singer šivalni stroji Bourne & Co., New York.

Centrala za kraljevino SHS, Zagreb, Marulićeva 5.

Podružnice: MARIBOR, Šolska ulica št. 2,
Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelo-
var, Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Ljubljana,
Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Pod-
gorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skoplje, Veles,
Bitolj, Kragujevac, Zaječar in Stip. 341

Zastopstva so v vseh večjih mestih.

Obiščite trgovino A. VICEL, Maribor, Glavni trg 5

Tu dobite v največji izbiri težke email posode la. znamke Goliath
kakor tudi lahko česko blago in vito železno email posodo
razno stekleno, porcelanasto in majolično posodo. — Pri event.
nakupu se boste prepričali, da je v trgovini blago dobro, trpežno.

Na debelo 1705 10-2 Na drobno

Plesna šola Hribar

prične s poukom dne 3. oktobra 1922 v Gam-
brinovi dvorani.

I. Tečaj za začetnike:

Vsaki torek in petek od 18. do 20. ure.

II. Tečaj za moderne piese:

Vsaki torek in petek od 20. do 22. ure.

Vpisovanje in informacije: Razlagova ul. 21
od 11. do 16. ure. 1744 3-2

Na „vinski razstavi“

objekt B „Pokrajinske obrtne razstave“ od 8. do 24. septembra
se prodaja od danes naprej po zelo znižani ceni poleg vzorcev
tudi cele butelike vina in sicer:

po 28.— K komad (vzorec $\frac{1}{10}$ litra po	3.— K)
34.— K „ (dtto. „	4.— K)
40.— K „ (dtto. „	5.— K)
46.— K „ (dtto. „	6.— K)
52.— K „ (dtto. „	7.— K)
58.— K „ (dtto. „	8.— K)
64.— K „ (dtto. „	9.— K)
70.— K „ (dtto. „	10.— K)

brez steklenic (za steklenice je založiti K 16.— za komad)! Tud
v točilnici se znižajo cene za K 8.— pri litru.

Vinarski in sadjarski odsek kmetijske družbe za
Slovenijo v Mariboru. 1787 4-4

Razstava pohištva

v vseh prostorih velike trgovske hiše.

Naifinejše vrstno in luksuzno
pohištvo, kakor preproste
opreme za uradniška in
delavska stanovanja

Jedilne, spalne, gosposke. stanovanjske
sobe in sobe za deco, salonsko, kuhinjsko
in predsobno pohištvo, pisarniška oprema,
železno pohištvo, tapetniško pohištvo
kakor klub-garniture, divani, otomani itd.
Vloge in žimnice, podobe, ogledala, umet-
niška obrtna dela. — Preproge, zagrinjala,
posteljna in mizna pregrinjala, blazine in
vsa posteljnina. — Tapetniške potrebščine.

Zmerne cene!!!

Cenik brezplačno!

Pošiljanje na deželo!

Nobenakupnadalžnost!

Trgovska hiša za pohištvo in
preproge

Karol Preiš
MARIBOR
GOSPOSKA UL. 20
(Hiša - Pirchan)

TELEFON STEV. 322

Solidni izdelki!
Prosti ogled!